

Ilham

Azərbaycanda bütün xalqların və dinlərin nümayəndələri mehribanlıq və əmin-amanlıq şəraitində yaşayırlar

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 15-də Amerika Yəhudi Komitəsinin icraçı direktoru David Harrisin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, görüşdə Azərbaycan tarixən tolerant mühitin hökm sürdüyü vurğulandı. Ölkəmizdə bütün xalqların və dinlərin nümayəndələrinin, o cümlədən yəhudi icmasının bir ailə kimi mehribanlıq və əmin-amanlıq şəraitində yaşaması, dövlət qayğısı ilə ehatə olunması, onlar üçün dövlət səviyyəsində hərtərəfli şəraitin yaradılması yüksək qiymətləndirildi, bunun dünyada nümunəvi xarakter daşdığı qeyd edildi. David Harrisin və onun rəhbərlik etdiyi Amerika Yəhudi Komitəsinin ölkəmizlə əməkdaşlığından məmnunluq ifadə olundu.

Söhbət zamanı hazırda regionda yaranan yeni geosiyasi vəziyyət, Azərbaycanın dünyada və regionda artan nüfuzu, həmçinin qarşılıqlı maraq doğuran bir sıra regional məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

David Harris səfər çərçivəsində Bakıda keçirdiyi məhsuldar görüşlər, o cümlədən yəhudi icması ilə keçirdiyi görüşlər barədə dövlətimizin başçısına məlumat verdi.

Azərbaycan-Ukrayna strateji tərəfdaşlığında yeni səhifə açıldı

Prezident İlham Əliyevin Kiyevə işgüzar səfəri, aparılan danışıqlar, imzalanan sənədlər mövcud əlaqələrin daha da inkişafına mühüm töhfə verdi

Cənubi Qafqaz regionunda əsas söz sahibi olan dövlət kimi müstəqil xarici siyasət yürüdən Azərbaycan dünyamın aparıcı güc mərkəzləri, əksər dövlətlər ilə qarşılıqlı maraqlara əsaslanan sıx tərəfdaşlıq münasibətləri qurub.

Azərbaycanın dünyanın ayrı-ayrı qütblərində yerləşən çoxlu sayda dövlətlərlə mövcud olan əlaqələri daha da genişlənməkdədir. Rəsmi Bakı diplomatik əlaqələrdən başlanmış dərin siyasi, iqtisadi-ticarəti, humanitar-mədəni münasibətlərə qədər bir çox dövlətlə əməkdaşlıq edir. Lakin dostluq və qarşılıqlı münasibətlərinə gəldikdə, bir

neçə əsas dövlət yada düşür ki, onlardan da biri də Ukraynadır.

Yanvarın 14-də Prezident İlham Əliyevin bu ölkəyə səfəri, Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelinski ilə keçirdiyi görüşlər, dövlət başçılarının mətbuata bəyanatları, iki ölkə arasında imzalanan yeni sənədlər strateji tərəfdaşlığın daha da möhkəmləndirilməsi, əlaqələrin şəxələnməsi üçün real zəmin yaratdı.

30 illik diplomatik münasibətlər

iki ölkə arasında diplomatik münasibətlər müstəqilliklərinin bərpasından qısa müddət sonra, 1992-ci il fevralın 6-da qurulub. Yeni gələn ay Azərbaycan-Ukrayna diplomatik münasibətlərinin 30 illik yubileyi qeyd ediləcək.

1996-cı ildə Ukraynanın Azərbaycanda, 1997-ci ildə isə Azərbaycanın Ukraynada səfirliyi açılıb.

İki dövlət arasında münasibətlərin əsasını 16 mart 2000-ci il tarixli Azərbaycan Respublikası və Ukrayna arasında dostluq, əməkdaşlıq və tərəfdaşlıq haqqında Müqavilə və 22 may 2008-ci il tarixli Azərbaycan Respublikası və Ukrayna arasında dostluq və strateji tərəfdaşlıq haqqında Bəyannamə təşkil edir.

Azərbaycanla Ukrayna arasında siyasi, iqtisadi, elmi, təhsil, mədəni və digər sahələrdə əlaqələr yüksələn xətlə inkişaf edir.

Ardı 2-ci səh.

Layihəli xidmət nümunəsi

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın ötən ilki fəaliyyəti ölkəmizin yüksəlişinə və beynəlxalq nüfuzunun daha da artmasına böyük töhfələr verib

2021-ci il

Azərbaycanın tarixində olduğu kimi yüksək uğurlarla yadda qaldı. Bu dövrdə Prezident İlham Əliyev Vətən müharibəsindəki qələbəni siyasi sferada da davam etdirdi.

O cümlədən pandemiyanın çətinliklərini baxmayaraq, sosial-iqtisadi sferada böyük artıma nail olundu. Bu uğurlar hər birimizi sevindirir və qürurlandırır və onun davamlı olmasını arzulayırıq. Ona görə vəzifəsindən, statusundan, siyasi baxışlarından asılı olmayaraq hər kəsin qarşısında dayanan mənəvi öhdəliklərdən biri respublikamızın yüksəlişini təmin edən siyasi kursa dəstək verməkdir. Bu şəərəfli vəzifələrə naminə çalışmaq, əlindən gələni etmək hər birimizin vətəndaşlıq borcudur. Bu baxımdan öz əməlləri ilə xalqımızın dərin etimadını qazanmış Birinci vitse-prezident xanım Mehriban Əliyevanın ötən il həyata keçirdiyi fəaliyyət, gördüyü işlər ən gözəl nümunələrdir.

Ardı 3-cü səh.

Azərbaycan idmançıları ötən il uğurlu nəticələrlə başa vurdular

Yola saldıığımız 2021-ci ildə idmançılarımız dünyanın ən mötəbər turnirlərində uğurla çıxış edərək parlaq qələbələrə imza atdılar. Ötən il idmançılarımız qatıldıkları beynəlxalq yarışlarda 519 medal qazandı.

Onlardan 227-si Olimpiya (62 qızıl, 62 gümüş, 103 bürünc) və 292-si isə qeyri-Olimpiya (117 qızıl, 85 gümüş, 90 bürünc) növlərinin payına düşür. Milli komandalımız isə 182 beynəlxalq turnirə qatılıb.

Azərbaycanın keçən il "Formula-1" Azərbaycan Qran-prisində, futbol üzrə Avropa çempionatına və digər mötəbər yarışlara uğurla ev-

15 beynəlxalq yarışa evsahibliyi, 182 turnirdə iştirak, 179 qızıl medal

sahibliyi etməsi, atletlərimizin beynəlxalq turnirlərdə qazandıqları parlaq qələbələr ölkəmizin idman tarixinə qızıl hərflər yazıldı.

"Tokio-2020": Pandemiya, azarkeşsiz olimpiada, 7 medal

Yola saldıığımız ildə ən yaddaqalan idman hadisələrindən biri Yaponiyanın paytaxtı Tokioda keçirilən Yay Olimpiya Oyunları idi. Ümmiyyətlə, "Tokio-2020" bir sıra özünəməxsus cəhətləri ilə

evvelki olimpiadalardan seçildi. Əsas səbəb də o idi ki, Yaponiya paytaxtında tarixən ikinci dəfə təşkil edilən Olimpiya oyunları bütün dünyada tüğyan edən koronavirus pandemiyası səbəbindən bir il müddətinə təxirə salınmışdı. Təşkilatçıların birlikdə qəbul etdikləri qərara əsasən, ənəbi təməllərinin yarışlara azarkeşlik etmək üçün Yaponiyaya gəlişi qadağan edilmişdi. Yarışları izləmək üçün Yaponiyaya gələn rəsmi nümayəndə heyətlərinin tərkibi də kəskin azaldılmışdı.

Dünyanın 206 ölkəsindən 11 mindən çox idmançının qatıldığı turnirdə qalib olmaq hər bir atletin arzusu idi. Çünki planetin ən güclülərinin mübarizəsində ilk 3 pillədən birində yer almaq ehtimalı az idi. Bu baxımdan dörtlüylə yəqin yarışına 44 idmançı ilə qatılan Azərbaycan komandasının turnirə 3 gümüş və 4 bürünc medalla başa vurmaya uğur hesab olunmalıdır.

Ardı 8-ci səh.

Azərbaycan dünyaya nümunə göstərən ölkədir

Prezident İlham Əliyev yanvarın 12-də yerli televiziya kanallarına müsahibəsində bir daha bildirdi ki, ölkəmiz dünya miqyasında öz modelini ortaya qoyur

Tarix boyu xalqları çətin və böhranlı vəziyyətlərdən liderlərin siyasi iradəsi və uzaqgörənliyi xilas edib. Böyük çağırışlar zamanı hər bir liderin üzərinə düşən əsas vəzifə məhz xilaskarlıq missiyasıdır.

Azərbaycan Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin də "dünyanın taleyini həll edən" böyük dövlətlərin təzyiqlərinə qarşı mübarizəliyi, yüksək intellekt, məntiqli diplomatiyası ilə siper çəkəməsi 44 günlük Vətən müharibəsində bir daha özünü təsdiqlədi.

Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə müharibə dövrü üçün müəyyənləşdirilən və həyata keçirilən siyasətin düşmənmə hədəfə uyğunluğu, həm də informasiya savaşında üstünlük qazanmağımızla şərait yaratması danılmaz həqiqətdir. Ermənistanın 27 sentyabr 2020-ci il tarixdən Azərbaycana qarşı genişmiqyaslı açıq hərbi əməliyyatlara başladığı vaxtdan dövlətimizin başçısının dünyanın ən məşhur televiziya kanallarına müsahibə verməsi səbəbsiz deyildi. 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsi dövründə Prezident İlham Əliyev 30-a yaxın xarici KİV-ə müsahibə verdi. Bu müsahibələrdə dövlət başçısı Azərbaycanın haqlı mövqeyini, müharibənin başlanma səbəblərini sistemli şəkildə, siyasi uzaqgörənliklə geniş auditoriyanın diqqətinə çatdırdı. Məhz bu müsahibələr Azərbaycanın informasiya savaşında da qələbəsini təmin etdi.

2022-ci il yanvarın 12-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yerli televiziya kanallarına verdiyi müsahibədə də bir daha ötən illərdə əldə edilən nailiyyətlərə və qarşıda duran əsas hədəflərə diqqət çəkildi.

Ardı 4-cü səh.

Xızı dağlarının və Abşeron torpağının küləkləri işığa çevriləcək

Azərbaycanda "yaşıl enerji" layihələri qarşısında "yaşıl işıq" yandırılır

Azərbaycanın Xəzərsahili ərazilərində və dağlıq bölgələrinin havası çox vaxt küleklidir. Bu da həmin yerlərdə külək stansiyalarının tikilməsinə, yəni sözügedən potensialdan istifadə etməyə əlverişli imkan yaradır.

Bu günlərdə təməli qoyulan "Xızı-Abşeron" Külək Elektrik Stansiyasının da məkanı, məramı və məqsədi əhəmiyyətli bələdçidir. Belə ki, onu Xızı dağlarının və Abşeron torpağının küləyi hərəkətə gətirəcək. "Xızı-Abşeron" ölkəmizdə bu tipli ən böyük stansiya olacaqdır.

Prezident İlham Əliyev tikilməsinə başlanan obyektin əhəmiyyətini belə dəyərləndirmişdir: "Bu stansiya Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsinə böyük töhfə verəcəkdir. Bu stan-

siyanın yaradılması bir daha onu göstərir ki, bərpaolunan enerji növlərinin istehsalına Azərbaycan dövləti çox böyük önəm verir. Təxminən bir il bundan əvvəl Azərbaycan Energetika Nazirliyi ilə Səudiyyə Ərəbistanının "ACWA Power" şirkəti arasında icra müqaviləsi imzalanmışdır. Faktiki olaraq stansiyanın tikintisi ilə bağlı qərar verilmişdir və son bir il ərzində iş aparılaraq bu gün artıq biz bu gözəl günü birlikdə qeyd edirik. Bu stansiya Azərbaycanda bərpaolunan enerji sektorunda ən böyük elektrik stansiyası olacaqdır. Onun istehsal gücü 240 meqavattır və təbii ki, dediyim kimi, həm ölkəmizin enerji təhlükəsizliyinə töhfə verəcək, eyni zamanda çoxlu iş yerlərinin yaradılmasına səbəb olacaqdır.

Ardı 4-cü səh.

ÜST "Omikron" ştamı ilə əlaqədar həyəcən təbii çalır

Dünyanı iki ildir təhdid edən, böyük bəlaya, gözəgörünməz düşməne çevrilən COVID-19 infeksiyası ilə mübarizənin hələ də sonu görünmür.

Əksinə, təhlükəli virus mutasiyaya uğrayaraq, yeni ştamlarla meydana çıxır. İndi də koronavirusun daha yoluxucu ştamı sayılan "Omikron" dünyanın əksər ölkələrində sürətlə yayılır.

İki ildir ki, COVID-19 infeksiyasının bir çox mutasiyasına şahid olduğumuzu nəzərə çatdıran Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyi, İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi və Tibbi Sığorta Bölmələrini İdarəetmə Birliyinin (TƏBİB) infeksiyon xəstəlikləri üzrə işçi qrupunun rəhbəri Vasif Əliyev ötən ilin noyabrından etibarən "Omikron" ştamının təsdiq olunduğunu vurğulayıb. Avropanın bütün ölkələrində yayılan bu ştamın bir neçə gün əvvəl Azərbaycanda da 12 nəfərdə aşkarlandığını xatırladan V.Əliyev vəziyyətin ciddiliyinə diqqət çəkib: "Hazırda Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST) da "Omikron" ştamı ilə əlaqədar həyəcən təbii çalır. Çünki son günlər Amerikada bir sutkada 1 milyondan çox yoluxma halı qeydə alınıb. Avropanın bir çox ölkəsində, Cənubi Afrika Respublikasında, Cənubi Amerika ölkələrində məhdudiyatlar tətbiq olunub.

Ardı 4-cü səh.

Keçmiş hərbi xuntaya növbəti zərbə

Ermənistanda "sabiqlər" in həbs dalğası davam edir

Ermənistanda mövcud hakimiyyətlə keçmiş hərbi xuntaya arasında münasibətlərin daha da gərginləşəcəyinə dair verilən proqnozlar özünü doğruldur.

Hakimiyyətdə dayaqlarını zaman keçdikcə daha da gücləndirən baş nazir Nikol Paşinyan Koçaryan-Sarkisyan koalisiyasını sıradan çıxarmaq üçün yenidən hərəkətə keçib. Bu xüsusda növbəti zərbə üçün Ermənistan hakimiyyəti daha bir addım atıb. Erməni mediası yazır ki, "Sarkisyan işi" üzrə daha bir məhkəmə prosesi keçirilib.

Bildirilir ki, eks-prezident Serj Sarkisyan proses zamanı hakime etiraz edərək hiddətini ifadə edib. O, "iş siyasi sifarişdir və onu burada iştirak edən prokurorluğun nümayəndəsi icra edir" deyib.

Xatırladaq ki, Serj Sarkisyan hakimiyyətdən devrildikdən sonra ona qarşı bir neçə dəfə cinayət işi qaldırılaraq həbs edilməsinə cəhdlər olub. Sonuncu ittiham isə ötən ilin noyabrında külli miqdarda rüşvət almaq ittihamı ilə irəli sürülüb. Ermənistanın Korruptsiyaya Qarşı Mübarizə Komitəsinin Mətbuat xidməti məlumat yayıb ki, Sarkisyan barəsində başqa yərə gəlməmək haqqında intizam qətimkan tədbiri seçilib.

Bundan əvvəl isə Ermənistan Xüsusi İstintaq Komitəsi keçmiş prezident Serj Sarkisyanın Almaniyanın Baden-Baden şəhərinə səfərləri ilə bağlı cinayət işi açıb. Bildirilib ki, ötən il oktyabrın 8-də Baş Prokurorluğa cinayət işinin başlanması ilə bağlı istintaq materialları daxil olub. İş Cinayət Məcəlləsinin 308-ci maddəsinin 2-ci hissəsi ilə açılıb.

Ardı 4-cü səh.

Azərbaycan-Ukrayna strateji tərəfdaşlığında yeni səhifə açıldı

Prezident İlham Əliyevin Kiyevə işgüzar səfəri, aparılan danışıqlar, imzalanmış sənədlər mövcud əlaqələrin daha da inkişafına mühüm töhfə verdi

Əvvəlki 1-ci səh.

İki dövlət strateji tərəfdaşdır. Parlamentlərarası əlaqələr və qanunvericilik sahəsində əməkdaşlıq genişləndirilir.

BMT, AŞ, QDİT, GUAM, MDB və digər beynəlxalq və regional təşkilatlar çərçivəsində Azərbaycanla Ukrayna məsləhətləşmələr aparır və ənənəvi olaraq bir-birinə qarşılıqlı dəstək verir. Eyni zamanda iki ölkə terrorizm, müxtəlif cinayətkarlıq, narkotiklərin yayılması və digər təhlükəli növ cinayətlərə mübarizə sahəsində fəal əməkdaşlıq edir.

Ötən ilin 11 ayı ərzində ölkələrimizin ticarət dövriyyəsi 925 milyon dollardan çox olub. Bu, 2020-ci ilin analoji dövründəki 611 milyon dollar ilə müqayisədə 51,4 faiz artım deməkdir. Ukrayna 2021-ci ilin 11 ayı ərzində Azərbaycandan 486 milyon dollarlıq neft idxal edib. Həmin dövrdə Ukraynanın ümumi neft idxalının 695 milyon dollar olduğunu nəzərə alsaq, Azərbaycanın payı 70 faizə bərabərdir. Bu, o deməkdir ki, Ukraynanın enerji təhlükəsizliyində Azərbaycanın payı həqiqətən çoxdur.

İki ölkə arasında yeni 6 sənəd imzalandı

İndiyədək iki ölkə arasında 155 sənəd imzalanıb. Prezident İlham Əliyevin yanvarın 14-də Ukraynaya səfəri çərçivəsində iki ölkə arasında daha bir neçə sənədin imzalanması gələcək əlaqələrin inkişafına real zəmin yaradıb.

Hər iki ölkənin Prezidenti Birqə Bəyannamə imzalayıblar. İki ölkə arasında "Qida təhlükəsizliyi sahəsində əməkdaşlıq haqqında" Saziş, "İkitərəfli ticarətdə təcili əməkdaşlıq haqqında", "Aqrar sahədə əməkdaşlıq haqqında", "Energetika sahəsində əməkdaşlıq haqqında" və "Torpaq münasibətləri, dövlət torpaqlarının idarə edilməsi və dövlət torpaq kadastrı sahəsində əməkdaşlıq haqqında" Anlaşma memorandumları imzalanıb.

Yeni iki ölkə arasında Birqə Bəyannamə, kənd təsərrüfatı, nəqliyyat, energetika, ticarət sahələrinə aid olan ikitərəfli 6 sənəd imzalandı. Əlbəttə ki, bu sənədlər həmin sahələrdə əlaqələrin daha da dərinləşməsinə real zəmin yaradacaq.

İlham Əliyev vurğuladı ki, qlobal pandemiya baxmayaraq, iki ölkənin ticarət dövriyyəsi keçən il 20 faizdən çox artıb və yaxın gələcəkdə bunun 1 milyard dollar səviyyəsinə çatması gözlənilir. İmzalanmış yeni sənədlər və müzakirə olunan digər məsələlər, əlbəttə ki, iki ölkə arasındakı ticarət dövriyyəsinin artırılmasına da səbəb olacaq.

Eyni zamanda ərzaq təhlükəsizliyi ilə bağlı əldə edilmiş razılaşmalar Azərbaycanla imkan verəcək ki, öz ərzaq təhlükəsizliyi daha geniş həcmdə təmin etsin. Yeni sənədlər həm də birqə müəssisələrin yaradılmasına, kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı və ixracı ilə bağlı birqə fəaliyyət üçün zəmin yaradıb.

Ukrayna Prezidenti isə dedi ki, 2024-cü ilə qədər ticarət dövriyyəsinin artırılması ilə bağlı dəqiq planlar var. Ukrayna həmçinin bir sıra birqə genişmiqyaslı layihələr əsasında sərmayələrin qoyulması, Azərbaycanda bərpa işlərinin aparılmasında iştirak etmək fikrindədir. Yeni, Ukraynanın şirkətləri Azərbaycanla həyata keçirilən layihələrdə fəal iştirak edə bilər.

Volodimir Zelinski onu da dedi ki, prezidentlərin imzaladıqları Birqə Bəyannaməyə əsasən hər iki ölkə suverenlik və ərazi bütövlüyü məsələlərində bir-birinə dəstək verəcək, beynəlxalq səviyyədə müəyyən edilmiş sərhədlər qorunması üçün çalışacaq. O cümlədən tərəflər - Xəzər və Qara dəniz hövzələrində təhlükəsizlik məsələləri ilə məşğul olacaq, terrorçuluğa qarşı mübarizə aparacaq, bütün çətinlikləri birqə nəzərdən keçirərək istər regional, istər qlobal çətinlikləri aradan qaldırmaq üçün birgə tədbirlər hazırlayacaqlar.

İlham Əliyevlə apardığı danışıqlar zamanı tranzit potensialının da nəzərdən keçirildiyini bildiren Volodimir Zelenski aviasiya sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsinin tərəfdarı olduğunu söylədi: "Bir sıra təşəbbüsləri irəli sürmüşük. Tutaq ki, nəqliyyat dəhlizlərinin GUAM çərçivəsində daha da genişləndirilməsində iştirak etməliyik. Burada Azərbaycan, Gürcüstan, Moldova və Ukrayna var, bildiyiniz kimi, bu əlaqələr genişlənməlidir".

Ukrayna Azərbaycanla ticari-iqtisadi sahədə uzunmüddətli əməkdaşlıq etmək əzmindədir

Beləliklə, iki ölkə liderinin növbəti görüşlərində səsləndirdikləri fikirlər, imzalanmış sənədlər onu deməyə əsas verir ki, Ukrayna Azərbaycanla münasibətlərin inkişafında maraqlıdır və ölkəmlə ticari-iqtisadi sahədə sistemli və uzunmüddətli əməkdaşlıq etmək əzmindədir. Çünki əmtəə dövriyyəsinin artırılması üçün güclü potensial mövcuddur və iqtisadiyyatın inkişafı ilə bağlı hər iki ölkə rəhbərinin oxşar baxışlarının olması sayəsində geniş istehsal kooperasiyası üçün təməl yaradıb.

Bir sözlə, iki ölkənin liderləri arasında dəfələrlə bütün sahələri əhatə edən müxtəlif məsələlər barədə danışıqlar və əsaslı, Ukraynanın ölkəmizə olan münasibətini bir sıra əhəmiyyətli aspektlərdən diqqətli cəlb etdi.

Bu görüş iki ölkə arasında iqtisadi dövriyyənin artmasına, nəqliyyat, logistika layihələrinin həyata keçirilməsinə, həmçinin işğaldan azad edilmiş torpaqlarımızda yeni-yeni sənaye müəssisələrinin qurulmasına öz müsbət təsirini göstərəcək.

Rəşad BAXŞƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Daxili işlər naziri Daxili Qoşunların Baş İdarəsində müşavirə keçirib

Daxili işlər naziri, general-polkovnik Vilayət Eyvazov rəhbərliyi ilə Daxili Qoşunların Baş İdarəsində 2021-ci ildə xidməti-döyüş fəaliyyətinin yekunlarına həsr olunmuş əməliyyat müşavirəsi keçirilib.

Daxili İşlər Nazirliyindən (DİN) AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, müşavirədə giriş sözü ilə çıxış edən general-polkovnik Vilayət Eyvazov Azərbaycan Prezidenti, Siyahılı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin uğurla davam etdirdiyi inkişaf və tərəqqi strategiyası nəticəsində ölkəmizin iqtisadi qüdrətinin, müdafiə potensialının, beynəlxalq mövqelərinin əhəmiyyətli dərəcədə möhkəmləndiyini bildirdi. Dövlət başçısının ordu quruculuğuna, o cümlədən Daxili Qoşunların fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsinə, maddi-texniki təminatının, hərbi qulluqlarının iş və məişət şəraitinin daha da yaxşılaşdırılmasına daim xüsusi diqqət göstərdiyini vurğulayıb.

DİN-in və onun təşkilatı strukturu olan Daxili Qoşunların ictimai asayişin qorunmasında, cinayətkarlığa mübarizənin səmərəli təşkilində, dövlətçiliyin cinayətkar qüvvələrdən qorunmasında, insan və vətəndaş hüquq və azad-

lıqlarının təminatında rolunu və xidmətlərini Prezidentin hər zaman yüksək qiymətləndirdiyini məmnunluqla qeyd edən nazir onu da vurğulayıb ki, bu ali diqqət və qayğı hərbi qulluqlardan xidməti vəzifələrini daha böyük məsuliyyətlə yerinə yetirməyi tələb edir. Sonra daxili işlər nazirinin müavini - Daxili Qoşunların komandanı general-leytenant

Şahin Məmmədov xidməti döyüş fəaliyyətinin yekunları barədə məruzə ilə çıxış edib. Müşavirəyə yekun vuran nazir V.Eyvazov ötən hesab ilində Daxili Qoşunların fəaliyyətini yüksək qiymətləndirib, qarşıda duran vəzifələrdən danışaraq, onların həlli yollarını göstərərək, konkret tapşırıqlar və tövsiyələri verib. Eyni zamanda, əmin olduğu-

nu bildirib ki, şəxsi heyət Ali Baş Komandanın yüksək diqqət və qayğısına sabitliyin, əmin-amanlığın etibarlı qorunması, cinayətkarlığa qətiyyətli mübarizə, eləcə də işğaldan azad edilmiş ərazilərdə nümunəvi xidmətləri ilə cavab verəcək, qarşıya qoyulmuş bütün vəzifələri bundan sonra da layiqincə yerinə yetirəcək.

Xırdalanda şəhid polkovnik-leytenant Telman Miriyevin xatirəsinə inşa edilmiş bulağın açılışı olub

Yanvarın 15-də Xırdalan şəhərində şəhid polkovnik-leytenant Telman Miriyevin xatirəsinə inşa edilmiş bulağın açılış mərasimi keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, mərasimdə Milli Məclis Sədrinin müavini, parlamentin Gənclər və İdman komitəsinin sədri Adil Əliyev, Milli Məclisin deputatı Aydın Hüseynov, şəhid ailələri, qazilər, ictimaiyyət nümayəndələri və din xadimləri iştirak ediblər.

Milli Məclis Sədrinin müavini Adil Əliyev Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə rəşadətli Azərbaycan Ordusunun torpaqlarımızı işğaldan azad etdiyini bildirdi. Deyib ki, bununda da Azərbaycan BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsinin icrasını özü təmin edib. Bu torpaqlara yeni nəfəs gəldiyini bildiren Adil Əliyev qəhrəmanlarımızın canı-qanı bahasına düşməndən azad edilmiş ərazilərimizin tezliklə dünyamızın ən gözəl guşələrindən birinə çevriləcəyini diqqətə çatdırıb.

Vurğulanıb ki, şəhidlərimizin əziz xatirəsi xalqımızın qəlbində əbədi yaşayacaq, həmişə ehtiramla anılacaq.

Milli Məclisin deputatı Aydın Hüseynov şəhid ailələrinin, qazilərin dövlət tərəfindən yüksək səviyyədə diqqət və qayğı ilə əhatə olunduqlarını qeyd edib.

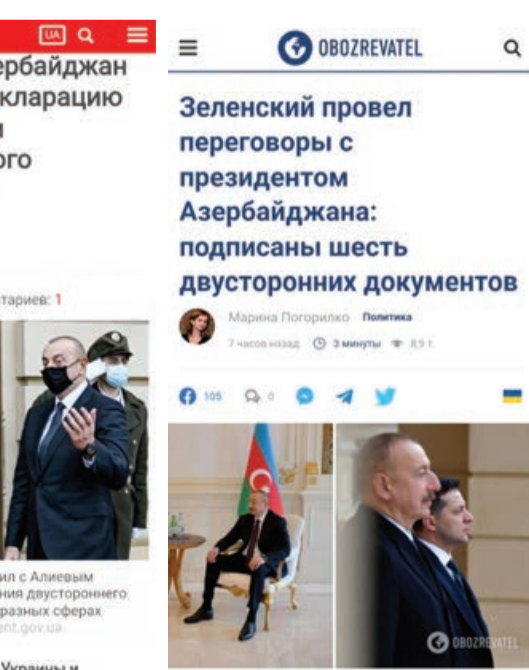
Mərasimdə çıxış edən şəhid ailələri və qazilər onlara göstərilən yüksək diqqət və qayğıya görə Prezident İlham Əliyevə və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevaya minnətdarlıqlarını ifadə ediblər.

Prezident İlham Əliyevin Ukraynaya işgüzar səfəri bu ölkənin aparıcı KİV-i tərəfindən geniş işıqlandırılıb

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Ukraynaya işgüzar səfəri bu ölkənin aparıcı KİV-i tərəfindən geniş işıqlandırılıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, "Ukrinform", "RBK-Ukrayna", "UNAN", "Interfax-Ukrayna" "Gordon", "Segodnya", "Obzrevatel", "Senzor", "Korrespondent", "Lb.ua" və digər onlarla in-

formasiya agentliyi və xəbər portallarında, "Ukrayna 24", "1+1", "2+2", "Inter", "Perşiy UA" və digər telekanallarda Prezident İlham Əliyevin Kiyevdə keçirdiyi görüşlərə dair informasiyalar, reportajlar baş xəbər olub. Azərbaycan və Ukrayna prezidentlərinin təkbətek görüşü, imzalanmış sənədlər, birqə bəyanatda səslənən fikirlər məqalə və reportajların ana xətti olub.

Bakıda "Korrupsiyaya qarşı mübarizədə və ictimai nəzarətin gücləndirilməsində QHT-lərin rolu" mövzusunda müzakirələr aparılıb

Yanvarın 15-də Bakıda Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin təşkilatçılığı ilə "Korrupsiyaya qarşı mübarizə və ictimai nəzarətin gücləndirilməsində QHT-lərin rolu" mövzusunda "dəyirli masa" keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, ADA Universitetində keçirilən tədbirdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin Mühahidə Şurasının sədr müavini Vüsal Quliyev, agentliyin icraçı direktoru Aygün Əliyeva, həmçinin mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanları yanında fəaliyyət göstərən ictimai sərəfərlər, korpusiyaya qarşı mübarizə sahəsində fəaliyyət göstərən təşkilatların təmsilçiləri iştirak ediblər.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin Mühahidə Şurasının sədr müavini Vüsal Quliyev Prezident İlham Əliyevin yanvarın 12-də yerli televiziya kanallarına müsahibəsində verdiyi tövsiyələrinin, ictimai nəzarətin gücləndirilməsi və onun institusional formatının işlənilməsi üçün əhəmiyyətli təsəvvürlərini vətəndaş cəmiyyəti təsəvvürləri, o cümlədən QHT-lər və media qarşısında yeni vəzifələr qoyduğunu diqqətə çatdırıb.

O, korrupsiyaya qarşı mübarizə və ictimai nəzarət prosesində QHT-lərin əhəmiyyətli rolunu qeyd edib və onla-

nın dövlət qurumları ilə tərəfdaşlıq əsasında həyata keçirdiyi tədbirlərin vacibliyini vurğulayıb. Bildirilib ki, dövlət başçısının ictimai nəzarət mexanizmlərinin hazırlanması ilə bağlı tövsiyələri qarşılıqda yeni vəzifələr qoyur.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin Mühahidə Şurasının üzvü İsrayıl İşgəndərov ölkəmizdə korrupsiyaya qarşı dövlət səviyyəsində mübarizə aparıldığını diqqətə çatdıraraq bu məsələdə vətəndaşlarla sıx təmasda işləyən QHT-lərin üzərinə böyük məsuliyyət düşüyünü vurğulayıb. Deyib ki, ictimai nəzarətlə bağlı sosial institutların və ictimai nəzarət mexanizmlərinin yaradılması çox vacibdir.

"Konstitusiyalı" Araşdırmalar Fondunun prezidenti Əliməmməd Nuri-

yev bildirib ki, müsahibəsində bir çox mühüm məqamlara toxunan dövlət başçısı korrupsiyaya qarşı mübarizədə ictimai nəzarətin gücləndirilməsi ilə bağlı yeni gündəlik təqdim etdi. Ölkəmizdə ictimai nəzarətin hüquqi əsaslarının və institutların mövcud olduğunu diqqətə çatdıraraq Ə.Nuriyev bu sahədə fəallığın artırılmasının vacibliyini vurğulayıb və ictimai sərəfərlərin fəaliyyətinin mərkəzləşməsinin mühüm məsələ olduğunu qeyd edib.

Korrupsiyaya qarşı mübarizədə medianın və ictimai nəzarətin xüsusi rolunu vurğulayan "Konstitusiyalı" Araşdırmalar Fondunun prezidenti Qarabağda gedən bərpa və quruculuq işlərində tender məsələsinin nəzarətdə saxlanılmasının vacibliyini bildirib. Digər çıxış edənlər - agentliyin Mühahidə Şurasının üzvü Azər

Allahverənov, "Hüquq və inkişaf" İctimai Birliyinin sədri Hafiz Həsənov, "Ekoleks" Ekoloji Hüquq Mərkəzi İctimai Birliyinin sədri Samir İsayev, "Zəfər" Şəhid Ailələrinə Dəstək İctimai Birliyinin sədri Səvinc Əliyeva və digərləri korrupsiyaya qarşı mübarizədə və ictimai nəzarətin gücləndirilməsində QHT-lərin rolunu vurğulayıb, onların fəallıqlarının artırılmasının vacibliyini qeyd ediblər. Onlar QHT-lərin media ilə əlaqəli işləməsinin və dialoq platformasının yaradılmasının vacibliyini diqqətə çatdırıblar.

QHT-lərin korrupsiya ilə mübarizədə fəaliyyətlərinin daha geniş vüsət alması üçün bir sıra təkliflər səsləndirilib. Tədbirin sonunda QHT təmsilçilərinin iştirakı ilə müzakirələr keçirilib, onların fikirləri və təklifləri öyrənilib.

Əvvəlki 1-ci səh.

Erməni barbarlığını dünyaya çatdırın görüntülər

2021-ci ildə respublikamızın əsas prioritetlərindən biri işğaldan azad olunmuş ərazilərimizin bərpası olmuşdur. Ötən il Prezident İlham Əliyevin dəfələrlə Qarabağa və Şərqi Zəngəzura səfər etməsi də bunu təsdiq edir. Təkcə Şuşa şəhərinə İlham Əliyev 7 dəfə səfər edib. Bu səfərlərin hər birində Mehriban Əliyevanın da iştirak etməsi respublikamızın Birinci vitse-prezidentinin torpaqlarımızın bərpası ilə bağlı həssas münasibətini göstərir.

Ermənistanın işğal etdiyi torpaqlarımızda şəhər və kəndlərimizi xarabazarıya çevirməsi, sərvtərlərimizi talan etməsi, meşələrimizi qırması öncədən də məlum idi. Rayonlarımız, şəhərlərimiz, kəndlərimiz, qəsəbələrimiz düşməndən təmizləndikcə bir daha məlum oldu ki, Ermənistan bütün Qarabağı vıran qoyub. Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi, sanki bu yerlərdən vəhşi qəbilə keçib.

Ermənistan öz xislətindən irəli gələrək milli-mədəni, tarixi və dini abidələrimizi də dağıdıb, onları erməniləşdirməyə cəhd edib, məscidlərimizi murdarlayıb. O cümlədən yeraltı və yerüstü sərvtərlərimizi 30 il ərzində qanunsuz şəkildə istismar edib, oğurlayıblar. İşğal altında olan ərazilərimizin gözəl təbiəti erməni xislətinin qurbanı olub, meşələr, qiymətli ağac növləri kəsilib, tarixi orta əsrlərə qədər uzanan ağaclar məhv edilib. Qarabağ bölgəsinin hər qarışı qiymətli metallarla zəngindir. 30 ilə yaxın müddətdə Ermənistan onları talayıb, cinayətkarçasına mənimşəyib.

Azərbaycan ictimaiyyəti Prezident İlham Əliyevin işğaldan azad olunmuş rayonlarımızda səfərləri ilə bağlı ilk və ən müfəssəl məlumatları məhz Mehriban Əliyevanın yolboş etdiyi çəkişlər vasitəsilə alırdı. Eyni zamanda bu görüntülər erməni barbarlığını, düşmənin vəhşiliyini bütün dünyaya çatdırırdı. İlham Əliyev erməni vandallarının doğma torpaqlarımızda törətdikləri vəhşiliklər barədə bu görüntülər vasitəsilə məlumat verirdi.

Eyni zamanda Prezident İlham Əliyev həmin görüntülərdə Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun dirçəlişi ilə bağlı planları və perspektiv məsələləri diqqətə çatdırırdı. Ötən ilin fevral ayında Füzuli, Zəngilan, Laçın və Cəbrayıl rayonlarına səfər zamanı avtomobil özü idarə edən Prezident İlham Əliyev deyirdi: "Bura Zəngilan şəhəridir. Biz burada artıq olmuşuq, yenə də gəlmişik. Zəngilan şəhəri də digər şəhərlər kimi düşmənlər tərəfindən, demək olar, tamamilə dağıdılmışdır. Bir neçə ev qalmışdır. Burada onların hərbi hissəsi, polis bölməsi yerləşirdi. Bir də ki, xaricdən gələn ermənilər, burada qanunsuz yaşayan ermənilər. Zəngilani, bax, bu günə qoyub mənfur düşməni. Bütün şəhərlərimizin baş planları hazırlanıb. Təqdim olunacaq, müzakirə ediləcək. Ondan sonra bərpası işləri start verilləcək. Keçən dəfə Zəngilan şəhərinə gələndə bu bayrağı burada man ucaldırdım".

Mehriban Əliyevanın apardığı bu çəkişlərdə Prezident İlham Əliyev həm də Ermənistan xəbərdarlıqları verdi, Azərbaycanın prioritetləri ilə bağlı mühüm mesajlar verdi.

Onu da qeyd etmək ki, ötən il Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Şuşaya səfəri, burada Azərbaycanın birinci xanımı Mehriban Əliyevanın Türkiyənin birinci xanımı Əminə Ərdoğanla görüşü də oldu.

Heydər Əliyev Fondu Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpasına böyük töhfə verir

Bütün bu səfərlərdə Mehriban Əliyevanın da iştirakı həm də onun torpaqlarımızın bərpası istiqamətində nümayiş etdirdiyi fəal vətəndaşlıq mövqeyindən irəli gəlir. Təsəddüf deyil ki, bu gün Heydər Əliyev Fondu işğaldan azad olunmuş ərazilərimizin yenidən qurulmasında yaxın danışıqlar edir, tarixi və dini abidələrin, məscidlərin bərpası ilə bağlı layihələr həyata keçirir. Mehriban Əliyevanın təşəbbüsləri ilə fondun reallaşdırdığı layihələrin əhatə dairəsi olduqca genişdir. Ötən il ərzində onların bir qismi tam icra olunub.

Bu çərçivədə Şuşa şəhərində Heydər Əliyev Fondu tərəfindən də bir sıra tarixi, mədəni abidələrin bərpası üzrə layihələr həyata keçirilib. Bu layihələrin bir istiqaməti Şuşa işğal altında olduğu müddətdə ermənilər tərəfindən dağıdılmış məscidlərin bərpasıdır.

Hazırda Şuşadakı Aşağı Gövhər ağa, Yuxarı Gövhər ağa və Saatlı məscidləri ilkin layihəyə uyğun olaraq bərpa edilir. Hər üç məscid ölkə əhəmiyyətli tarixi-mədəniyyət abidələri siyahısındadır. Ötən il Azərbaycan, Avstriya, İtaliya, Latviya və Türkiyədən olan ekspertlər tərəfindən qeyd olunan məscidlərdə qiymətləndirmə işləri aparılıb, bərpa layihəsi işlənib. Hər üç məscidin bərpa işləri "Paşa Holding" in maliyyə dəstəyi ilə həyata keçirilib. Heydər Əliyev Fondu tarixi Yuxarı Gövhər ağa məscidində bərpa işlərini birinci mərhələsinə artıq başa çatdırıb. Hazırda məsciddə ikinci mərhələ üzrə bərpa işləri aparılır. Bu mərhələdə məsciddə ilkin layihə qorunmaqla mühəmmədlər işləri həyata keçiriləcək, məscidin ərazisində olan və ermənilər tərəfindən dağıdılmış mədrəsə də bərpa ediləcək. Ən geniş bərpa işləri dağıntıların miqyasına uyğun olaraq, Aşağı Gövhər ağa məscidində aparılacaq. Məscidlərin minarələri bərpa olunacaq, eləcə də dam və döşəmə örtükləri dəyişdiriləcək.

O cümlədən Zəngilan məscidi də Heydər Əliyev Fondu tərəfindən bərpa olunacaq.

Hələ ötən ilin martında Şuşada dahi Azərbaycan gairi və ictimai-xadimi Molla Panah Vaqifin məqbərəsində olarkən Prezident İlham Əliyev demişdi: "Vaqifin məqbərəsinə yaxınlaşdıq. Artıq işlərə start verilib. Layihəyə baxmışam. Bax, burada, fotoşəkillər də var. Ulu Öndər Heydər Əliyev burada olarkən həm açıqlıqda, həm də Vaqif poeziya günündə iştirak edib. Tarixi bərpa edirik. Bu layihəni Heydər Əliyev Fondu öz vəsaiti hesabına icra edəcək. Heydər Əliyev Fonduna xas olan zövqlə, Mehriban xanımın rəhbərliyi ilə".

Fond tərəfindən aparılan bərpa işləri cəmi bir neçə aya başa çatdırılıb və 2021-ci il avqustun 29-da Prezident İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın iştirakı ilə Vaqifin muzey-məqbərə kompleksinin yenidənqurma işlərindən sonra açıqlıq olub. Məqbərə ilkin mərhələdə konstruktiv müayinədən keçirilərək, tələb olunan hissələr üzrə gücləndirmə tədbirləri araşdırılıb və bu çərçivədə işçi layihələr hazırlanıb. İşçi layihələr əsasında xarici mütəxəssislər tərəfindən təyin edilən xüsusi kimyəvi materiallarla elementlərin konstruktiv bərpa işləri yerinə yetirilib, korroziyaya qarşı əlavə tədbirlər görülmüb. Həmçinin abidənin dam örtüyü yenidən qurulub. Topografiya işləri nəticəsində əldə edilən məlumatlar üzrə, o cümlədən ərazidə axtarış işləri keçirməklə qınılım, dağılmış üzük hissələrin əldə edilməsi ilə birlikdə abidənin ilkin ölçülərinin bərpası məqsədilə memarlıq işçi layihələri hazırlanıb.

Bu layihələr əsasında isə fəsadın və daxili hissələrin divar səthləri mürəkkəb üzənli və abidənin tarixi görkəmi bərpa edilib. Abidənin hər detalında tarixi görkəm qorunub saxlanılıb. Kompleksin bütün infrastrukturunu yenidən qurulub, yağış suları üçün drenaj xətləri və elektrik xətləri çəkilib quraşdırılıb. Landsaftda istinad divarları və meydanca tarixi görkəmi çərçivəsində qranitlə üzlənib. Həmin gün Şuşada Vaqifin büstünün də açılışı olub. Xatırladıq ki, Vaqifin 1957-ci ildə tuncdan hazırlanan büstü 1958-ci ildə Cidır düzünə yaxın ərazidə qəbirüstü abidə kimi yerləşdirilib, daha sonra 1976-cı ildə sairin Şuşadakı evinin yaxınlığına köçürülmüb. 1982-ci ildə Vaqifin məqbərəsinin açılışından əvvəl büst və onun ətrafı təmir edilib, abidənin postamenti dəyişdirilib. Büstü 1992-ci ildə Şuşa şəhərinin işğalı zamanı erməni vandalları dağıdıb.

Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə Şuşada həyata keçirilən layihələrdən biri də görkəmli Azərbaycan bəstəkari Üzeyir bəy Hacıbəylinin Heydər Əliyev Fondu tərəfindən bərpa olunur. Peşqar musiqi sənətçisinin və milli operamızın banisi Üzeyir bəy Hacıbəylinin ev-muzeyi Şuşa şəhərində Ermənistanın işğalından qurtulmuş ərazilərdə qorunub saxlanılıb. Heydər Əliyev Fondu tərəfindən bərpa olunur. Peşqar musiqi sənətçisinin və milli operamızın banisi Üzeyir bəy Hacıbəylinin ev-muzeyi Şuşa şəhərində Ermənistanın işğalından qurtulmuş ərazilərdə qorunub saxlanılıb. Heydər Əliyev Fondu tərəfindən bərpa olunur. Peşqar musiqi sənətçisinin və milli operamızın banisi Üzeyir bəy Hacıbəylinin ev-muzeyi Şuşa şəhərində Ermənistanın işğalından qurtulmuş ərazilərdə qorunub saxlanılıb.

Layihəli xidmət nümunəsi

Şuşa şəhərindəki Xalçaçılıq Qalereyası da Heydər Əliyev Fondu tərəfindən bərpa və təmir olunub. Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtında mühüm tarixi memarlıq abidəsi olan Mehmandarovların malikanə kompleksindəki bərpa işlərini də Heydər Əliyev Fondu aparır. Kompleks məscid, kiçik və böyük yaşayış evləri daxildir. İşğal dövründə ciddi ziyan dəyən, ermənilər tərəfindən dağıntılara məruz qalan malikanə kompleksində mütəxəssislər qiymətləndirmə işləri aparılıb. Qiymətləndirmə işlərinə uyğun olaraq ilkin layihə əsasında bərpa işləri davam edir.

2021-ci il ərzində Şuşada Heydər Əliyev Fondunun təşkilatçılığı və dəstəyi ilə bir sıra mədəniyyət tədbirləri də keçirilib. "Xarıbülbül" festivalı, Vaqif Poeziya Günləri respublikamızın heyatında böyük mədəniyyət hadisəsinə çevrilməklə yanaşı, xalqımızın Vətən müharibəsindəki Zəfərini, Şuşanın qədim Azərbaycan şəhəri olduğunu dünyaya bəyan ediblər. Həmçinin Vaqif Poeziya Günləri çərçivəsində Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Şuşada "Qarabağ Azərbaycan mədəniyyətinin incisidir", "Yenidən doğma diyar. Qarabağın sənət inciləri" və "Yaddaş. Fotoqrafik tarix" seriyaları da təşkil olunub.

Bunlarla yanaşı, "Xarıbülbül" musiqi festivalı çərçivəsində Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Ağdamda "Xarıbülbül" beynəlxalq ifadə səpən festivalı da keçirilib. İlk dəfə keçirilən festivalda 13 ölkəni təmsil edən 32 rəssam Vətən müharibəsində qazanan tarixi Zəfərə həsr olunan nadir əsərlər ərsəyə gətirilib. Azərbaycan, Estoniya, İordaniya, İraq, İsrail, Latviya, Mərakeş, Niderland, Pakistan, Rumıniya, Türkiyə, Ukrayna və Yunanıstanı təmsil edən Anar Yolçiyev, Anastasiya Tarasenko, Andris Vitols, Dina Oskilko, Leyla Əliyeva, Nikole Bukrejeva, Rəhimxanov Hacıyeva, Sare

il ərzində işğaldan azad edilmiş ərazilərə səfərlər edən Mehriban Əliyeva özünün rəsmi "Instaqram" səhifəsində paylaşmışdır. Eyni zamanda Mehriban Əliyeva "Instaqram" səhifəsində 20 Yanvar faciəsinin 31-ci ildönümü, Xocalı soyqırımının 29-cu il dönümü, 31 Mart - Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü, Aprel döyüşləri, Ümmümilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 98-ci ildönümü, 21 may - Dialoq və inkişaf namına Ümmüdünya Mədəni Muxtəliflik Günü, Milli Musiqi Günü, Ulu Öndər Heydər Əliyevin anım günü ilə bağlı paylaşmışdır.

Daim xalqın yanında

Birinci vitse-prezident olan il 2 Fevral - Azərbaycan Gəncləri Günü, 8 Mart - Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə Azərbaycan qadınlarını, Novruz bayramı, 9 May - faşizm üzərində Qələbə Günü, 28 May - Respublika Günü, 15 İyun - Milli Qurtuluş Günü, Ramazan bayramı, Pasxa bayramı, 26 İyun - Silahlı Qüvvələr Günü, Qurban bayramı, Müstəqilliyin Bərpası Günü, Dövlət Bayrağı Günü, Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il bayramı münasibətilə təbriklərini çatdırıb.

Ad gününü münasibətilə onu təbrik edənlərə təşəkkür edən Birinci vitse-prezident həmçinin "Yüksəliş" müsabiqəsinin qalblarına, "Tokio-2020" Yay Paralimpiya Oyunlarında medal qazanan idmançılarımıza, Bilik Günü münasibətilə məktəblilərə və tələbələrə təbriklər ünvanlayıb.

Ötən il iyun ayında Kəlbəcərdə Azərbaycanlı dinc mülki şəxslərin mina partlaması nəticəsində həlak olması, Bakı və Azərbaycan Yeparxiyasının arxiyepiskopu Aleksandrın vəfatı, Türkiyədə baş vermiş dəhşətli yanğınlar, Ermənistanın təxribat nəticəsində hərbiçilərimizin həlak olması ilə əlaqədar paylaşım-lar edən Mehriban Əliyeva başsağlığı verib.

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva rəsmi "Instaqram" səhifə-

sində ötən il 27 Sentyabr - Anım Günü ilə əlaqədar paylaşım edib. Paylaşımında deyir: "Əziz bacılar və qardaşlar! Bu gün biz Vətən müharibəsi şəhidlərinin xatirəsinə yad edirik. Şanlı Zəfər naminə həyatlarını qurban vermiş qəhrəmanlarımızı anırıq. Onlar əsl vətənpərvərlik və Vətəne sədaqət nümunəsi nümayiş etdirərək öz qorxmazlığı, cəsarətli, möhkəm iradəsi və ruh yüksəkliyi sayəsində işğalçıları darıma-dağın edib, ölkəmizin ərazi bütövlüyünü bərpa ediblər. Adları əbədi olaraq Azərbaycan dövlətinin tarixinə həkk olunmuş bu cür igid oğullar böyükdü təbiəti etmiş valideynlərə təşəkkürümü bildirir, Uca Tanrıdan onlara səbir diləyirəm. Müharibə günlərində həlak olmuş gənəhsiz vətəndaşlarımızın xatirəsinə yad edirik. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin. Uca Tanrı hər zaman xalqımızı qorusun!"

Zəfər Günü münasibətilə də Mehriban Əliyeva rəsmi "Instaqram" səhifəsində paylaşım edib. Vətən müharibəsində əldə edilən şanlı Qələbənin birinci ildönümü münasibətilə hər kəsi səmimi-qəlbədən təbrik edən Mehriban Əliyeva yazır: "Sözle ifadə edə bilmədiyim, daxili-mizdə, qəlbimizdə yaşayan hissələri bizə bəxş edən Uca Tanrıya şükür-ür olsun. Hər bir azərbaycanlı bu Qələbəni gözleyirdi, hər bir azərbaycanlı haqlı olaraq bu Qələbə ilə fəxr edir! Müzəffər Ordumuza, qəhrəman əsgər və zabitarımıza, mərd və qorxmaz, hər zaman sözünün sahibli olan Prezidentimizə "çox sağ olsun" deyirəm!

Unudulmaz şəhidlərimizə Allah qanı-qəni rəhmət eləsin. Əyilməz iradəli, torpaq və ləyaqət uğrunda ölmə gedən övladlar böyütmüş ana və atalar qarşısında baş əyirəm. Azərbaycan xalqı, Azərbaycan vətəndaşı, gözün aydın, başın daim uca olsun!

Biz əl-ələ verib çətin və şərefli yolu birlikdə addımlayaraq Qələbə zirvəsinə ucalmışıq! Qalib xalq kimi birliyimizi və müstəqil Azərbaycanımızı qorumaq bizim müqəddəs borcumuzdur! Uca Tanrı Azərbaycan xalqını və Azərbaycanı qorusun!"

Mehriban ƏLİYEV: "Verdiyiniz qərarlarla Azərbaycan xalqının Zəfər qazanmasını təmin etdiniz"

Mehriban Əliyeva rəsmi "Instaqram" səhifəsində Prezident İlham Əliyevi yubileyi münasibətilə təbrik edib. "Bu gün mən milyonlarla Azərbaycan vətəndaşı kimi Sizə dərin təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Bizə - Azərbaycan xalqına milli qürur və birlik hissi bəxş etdiyini-

zə görə Sizə təşəkkür edirik. Uzun illərdir ki, hər bir azərbaycanlının qəlbində yaşayan istəyini və müqəddəs arzusunun çin etdiyinizə görə Sizə minnətdarıq. Azərbaycan xalqı - müzəffər xalqdır!

Böyük işlər bir anda baş tutmur. İstənilən tarixi nailiyyətə aparan yol uzun, mürəkkəb və çətin olur. Sizin tarixi xidmətinizə görə, ki, bu yola qədəm qoydunuz və onu şəreflə keçirdiniz. Misilsiz xidmətinizə görə ki, bütün bu illər ərzində ölkəyə başlıcaq edərək verdiyiniz qərarlarla Azərbaycan xalqının Zəfər qazanmasını təmin etdiniz.

Sizin gücünüzə odandır ki, bu yolda Siz xalqın etimadını qazandırdığınız bacardınız və məhz xalqın inam və sevgisinə arxalanaraq bu dəyərli etimadı doğruladı bildiniz. Tarixi xidmətinizə görə ki, bu illər ərzində bütün çətinliklərə, təzyiqlərə, bəzən əsassız və ədalətsiz fikirlərə üzleştirdiyinizə baxmayaraq, bir an belə inamınızı, ümidinizi və iradənizi itirmədiniz. Ölkəmizin ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi kimi böyük missiyanın yerinə yetirilməsi də məhz Sizin yenilməz iradənin sayəsində mümkün oldu", - deyə təbrikdə bildirir.

Sosial məsələlər daim Birinci vitse-prezidentin diqqət mərkəzindədir

Ötən il fevralın 11-də Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva İCESCO tərəfindən elan olunan "Qadınlar III" çərçivəsində keçirilən "Qadınlar və qızlar elmdə" videokonfrans formatında tədbirdə çıxış edib. İCESCO-nu 2021-ci ilin "Qadınlar III" elan etməsi ilə bağlı təşəbbüsünə görə təbrik edən Mehriban Əliyeva bildirib ki, yalnız təşkilat tərəfindən qadınların cəmiyyətimizdəki roluna verilən əhəmiyyətin təzahürü deyil, həmçinin onların daha fəal və təhlükəsiz dünya naminə misilsiz töhfəsinin təsdiqidir.

Hazırda Azərbaycan dövləti qarşısında azad olunmuş ərazilərin canlandırılması və azərbaycanlı məcburi köçkünlərin doğma yurdlarına təhlükəsiz qayıdışının təmin edilməsi kimi nəhəng vəzifənin daşındığını deyən Mehriban Əliyeva qeyd edib ki, dağıdılmış şəhərlər və kəndlər bərpa ediləcək, orada məktəblər tikiləcək, mədəni irsi bərpa olunacaq.

Avqustun 26-da Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva Xəzər rayonunun Mərdəkan qəsəbəsində Süleyman Rüstəm adına xarici dillər təmayüllü gimnaziyasını, Şüvalan qəsəbəsində 12 saylı xüsusi internat məktəbinin yeni inşa edilən ya-taxana korpusunun, Buzovna qəsəbəsində yenidən qurulan 229 saylı uşaq bağçasının açılışlarında iştirak edib.

Sentyabrın 24-də Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyeva Bakı-nın Xəzər rayonunun Bine qəsəbəsində yeni inşa edilən 88 saylı tam orta məktəbdə yaradılan şəraitlə tanış olub. Bütün bunlar bir daha göstərir ki, Heydər Əliyev Fondunun fəaliyyətində prioritet sahələr sırasında elm və təhsilin inkişafı üzrə proqram və layihələr xüsusi yer tutur. Fondun 2014-cü ildən reallaşdırdığı "Məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin inkişafı" proqramı bu sahədə mövcud problemlərin həllinə yönəlib. Heydər Əliyev Fondu qeyd olunan proqramı həyata keçirməklə bu istiqamətdə əhəmiyyətli töhfəsi verir. Proqram çərçivəsində təmir ehtiyacı olan bağçaların yenidən qurulması və yeni bağçaların inşası həyata keçirilməkdədir.

Autizm spektr pozuntulu uşaqlar üçün Bərpa Mərkəzi 2013-cü ildən fəaliyyət göstərir. Lakin indiyədək mərkəzin özünün daimi yerləşdiyi binası olmayıb. Ötən ilin sonunda Bakının Nizami rayonunda Heydər Əliyev Fondu tərəfindən yeni inşa edilən Autizm Mərkəzinin istifadəyə verilməsi autizm spektr pozuntulu uşaqlar üçün əsl hədiyyə oldu. Ötən ilin son günündə keçirilən mərkəzin açılışında Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva, qızları Leyla Əliyeva və Arzu Əliyeva mərkəzin açılışında iştirak ediblər.

Göründüyü kimi, Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın ömürünə həyatı keçirdiyi fəaliyyəti həm çoxşaxəli, həm də məhsuldar olub. Bu fəaliyyətin təhlili göstərir ki, görülməyən bütün işlər, atılan addımlar yalnız bir məqsədə - Prezident İlham Əliyevin inkişaf strategiyasının uğurla reallaşmasına, Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun daha da yüksəlməsinə xidmət edir.

Xızı dağlarının və Abşeron torpağının küləkləri işığa çevriləcək

Azərbaycanda "yaşıl enerji" layihələri qarşısında "yaşıl işıq" yandırılır

Əvvəli 1-ci səh.

Həmçinin bizim təbii qaza qənaətimiz ilə bağlı planlarımızda olan məsələlər də öz həllini tapacaq. Təbii ki, ətraf mühitə mənfi təsirin azaldılması istiqamətində bu stansiyanın çox böyük əhəmiyyəti olacaqdır.

Vətən müharibəsindəki Qələbəmiz regional əməkdaşlıq, o cümlədən elektrik enerjisi, xüsusilə bərpaolunan enerji istehsalı sahəsində əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar açır.

Biz bu sahəyə investorları cəlb etmək məqsədimizə nail oluruq. Bunların sırasında həmin sahədə dünyada ən aparıcı şirkətlərdən biri - "ACWA Power"-in olması və onun məhz qardaş Səudiyyə Ərəbistanını təmsil etməsi sevindirici haldır. Dövlət başçısının dediyi kimi, bu, bizim üçün və gələcək əməkdaşlığımız üçün çox önəmlidir.

Belə ki, Səudiyyə Ərəbistanı ilə Azərbaycan arasında sıx dostluq və qardaşlıq münasibətləri var. Biz müstəqillik dövründə bu əlaqələrin inkişaf etdirilməsində fəal çalışmışıq. Azərbaycan xalqı Səudiyyə Ərəbistanının Azərbaycanı işğal dövründə göstərdiyi siyasi dəstəkdən xəbərdardır. Səudiyyə Ərəbistanı o nadir ölkələrdəndir ki, erməni işğalına görə Ermənistanla, ümumiyyətlə, diplomatik əlaqəlik qurmayıb və bu, Azərbaycan xalqına, Azərbaycan dövlətinə göstərilmiş böyük mənəvi dəstəkdir, qardaşlığın əlamətidir. Biz də bunu yüksək qiymətləndiririk. Səudiyyə Ərəbistanı ilə siyasi əlaqələrimiz yüksək səviyyədədir. Eyni zamanda, iqtisadiyyatın mü-

təlif sahələrində fəal əməkdaşlıq edirik.

Bir neçə kəlmə də yeni stansiyanın investoru olan şirkət haqqında. "ACWA Power" bu sahədə böyük təcrübəsi olan şirkətdir. Onun inşa etdiyi stansiyaların enerji istehsalı gücü 42 min meqavattan çoxdur.

Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının energetika naziri, şahzadə Əbdül Əziz bin Salman Əl-Səud şirkət haqqında belə demişdir: "ACWA Power" 2030-cu ilə qədər Səudiyyə Ərəbistanında elektrik enerjisinə olan daxili tələbatın 50 faizini məhz bərpaolunan enerji mənbələri sayəsində təmin etmək üçün külək və günəş enerjisi potensialını artıraraq Krallığı özünə qaytaracaq. Bu gün qeyd etdiyim kimi, Azərbaycanca yatırılan 300 milyon dollara yaxın sərmayə "ACWA Power" şirkətinin Səudiyyə Ərəbistanı hüduqlarından

kənarda qoyduğu ən iri sərmayədir. Bildiyiniz kimi, bu enerji stansiyaının gücü külək hesabına əldə olunan 240 meqavat olacaqdır ki, bunun da sayəsində 300 min evin elektrik enerjisi təmin ediləcək. Eyni zamanda, 220 milyon kubmetr qaza qənaət olunacaq və biz il ərzində 400 min ton karbon qazının atmosferə atılmasını azaldacağıq. Bununla biz Azərbaycanın 2030-cu ilə qədər bərpaolunan enerji mənbələri sayəsində 30 faiz elektrik enerjisinin əldə olunması məqsədinə əhəmiyyətli dərəcədə töhfə vermiş olacağıq."

Əlavə olaraq "ACWA Power" şirkəti Azərbaycanda dənizdə külək enerjisi stansiyaının tikilməsi layihəsi ilə əlaqədar Anlaşma memorandumu imzalayacaq ki, onun ümumi gücü təxminən 500 meqavat olacaqdır. İkinci mərhələdə külək enerjisinin istifadə potensialı araşdırılacaq. Yaşıl karbohidrogenlərin hasil edilməsindəki mümkün təbii qiymətlər.

Belə bir şirkətin Azərbaycana marağ göstərməsi sevindirici haldır. Əlbəttə ki, burada iktisadiyyatın enerji sahəsindəki rolunu artırmaq üçün böyük əməkdaşlıq lazımdır. Eyni zamanda, son illər Azərbaycan iqtisadiyyatında, o cümlədən energetika sahəsində aparılan islahatlar, mübit investisiya iqlimi, ölkəmizin uğurlu inkişafı, mövqeyi sabitlik, əmin-amanlıq, təhlükəsizlik - bütün bu amillər təbii ki, hər bir sərmayəçi üçün önəmli rol oynayır. Həm də Azərbaycanda xarici investisiyaların qorunması ən yüksək səviyyədədir. "Xarici investorlar yaxşı bilir ki, bizim sözlümüz imzamız qədər qiymətli və dəyərlidir" - deyir Prezidentimiz.

Hazırda bərpaolunan enerji növlərinin istehsalı enerji sahəsindəki gündəliyi-mizdə duran ən başlıca vəzifələrdən biridir. Məsələn, Cəbrayıl rayonunda böyük gücə elektrik stansiyaının tikintisi ilə bağlı danışıqlar, müzakirələr aparılır. Bu stansiyanın enerji istehsalı potensialı da 240 meqavata bə-

rəbər olacaqdır. Aparılmış dağlıq təhlil nəticəsində bəlli olub ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə bütövlükdə 10 min meqavata yaxın bərpaolunan külək və günəş elektrik enerjisinin istehsalı mümkündür. İstədik ki, dost ölkələrin investorları, şirkətləri bu imkanları da araşdırsınlar və həmin böyük layihələrdə iştirak etsinlər.

Prezident İlham Əliyev işğaldan azad edilmiş əraziləri - 10 min kvadratkilometr ərazini "yaşıl enerji" zonası elan edib. Burada artıq bir neçə su elektrik stansiyası inşa edilib və fəaliyyətə başlayıb. Günəş və külək elektrik stansiyaalarının yaradılması ilə bağlı isə konkret planlar var. Buna görə də dövlət başçısı əmin olduğunu bildirir ki, ölkədə inşa ediləcək "Xızı-Abşeron" stansiyaının açılışından sonra və bəlkə də açılışından qədər digər investisiya layihələri də icra edilməyə başlanacaq.

Flora SADIQLI, "Azərbaycan"

Azərbaycan dünyaya nümunə göstərən ölkədir

Əvvəli 1-ci səh.

Xatırladaq ki, ikinci Qarabağ müharibəsi başlayanda, eləcə də başa çatanda Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı hərbi hospitala yollandı və yaralarının yanında oldu. Bu gün də dövlət başçısı onların yanındadır. Həm də yalnız onların yox, şəhid ailələrinin də. Bütün bunlar isə müharibə illərinə, şəhid ailələrinə dövlət qayğısı və diqqət deməkdir.

Dövlət başçısı bu məsələ ilə bağlı sualı cavablandırarkən qeyd etdi ki, bu sahədə Azərbaycan dünyaya nümunə öz modelini ortaya qoyur. Dünyada bir çox ölkələr müharibə şəraitində olub. Görürük ki, Azərbaycanda şəhid ailələrinə, qazilərə və müharibədən əziyyət çəkmiş insanlara göstərilən diqqət, doğrudan da, nümunəvidir: "Çünki elə təşəbbüslər irəli sürülür ki, başqa ölkələrdə biz buna rast gəlmirik. Məsələn, şəhid ailələrinə, müharibə illərinə dövlət tərəfindən mənəvi yardım verilməsi. Bu, bizim təşəbbüsumüz idi. Bugünə qədər bu kateqoriyadan olan 10 minə yaxın insan mənəvlərlə təmin edilib. Minik avtomobilləri verilir, 7400 avtomobil verilib. Növbədə duranlar, yeni Birinci Qarabağ müharibəsinin iştirakçıları və qaziləri artıq yaxın gələcəkdə tam təmin ediləcəklər. Təkcə keçən il Birinci Qarabağ müharibəsi şəhidlərinin ailələri və qaziləri evlərlə təmin edilib. Onlardan 850 nəfəri mənəvlərlə təmin edilib, İkinci Qarabağ müharibəsinin iştirakçıları, yeni qaziləri və şəhid ailələri, onlara da 750 mənzil verilib, bu proses davam etdirilir..."

Müsbəhədə marağ çəkən məsələlərdən biri də ATƏT-in Minsk qrupunun fəaliyyətində Azərbaycan Prezidentinin iştirakıdır. Bildiyimiz kimi, münaqişə dövründə ATƏT-in Minsk qrupu adlı bir qrup var idi. Təəssüf ki, bu qrup faktiki olaraq 30 il müddətində heç bir irəliləyişə nail olmadı. Buna görə də Azərbaycan məcbur olub öz gücünə istər beynəlxalq hüquq, istərsə də BMT-nin məlum 4 qətnaməsinə təmin etdi. Münaqişə həll olunduqdan sonra isə Minsk qrupunun bir neçə dəfə bəyanat verməsi, sadəcə, gülüş yox, həm də təəssüf doğurdu.

Azərbaycan Prezidenti hələ müharibə dövründə beynəlxalq KİV-in təmsilçilərinin bu tip suallarını cavablandırarkən fikrini dəfələrlə bəyan etmişdi. Bu dəfə də dövlət başçısı konkret olaraq bildirdi ki, Minsk qrupu 1992-ci ildə yaradılıb və bu il 30 illiyidir. Onlar Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə məşğul olmamalıdır. Çünki Azərbaycan onların yerinə bu məsələni həll edib, həm də cəmi 44 gün ərzində. Halbuki 30 il onlar bu məsələni ya həll etmək istəmədilər, ya da bacarmadılar: "...İlmlidirlər ki, onlar bundan sonra Qarabağ məsələsi ilə məşğul olmayacaqlar. Çünki buna biz imkan verməyəcəyik. Biz bu münaqişənin bir tərəfi idik. Əgər bir tərəf deyir ki, bu münaqişə həll olunub, deməli, burada vəsiqəçiliyə yer qalmır və bizim mövqeyimiz onlara çatdırılırdı... Prinsipcə 30 il böyük iş stajıdır, pensiya əvəzindədir. Ona görə onlara uzun ömür, cansağlığı arzulayıram..."

ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr ölkələrindən biri olan Fransanın nəinki parlament nümayəndələrinin, prezidentliyi bir neçə namizədlərinin Ermənistanla və Qarabağa qeyri-qanuni olaraq səfərləri, orada qızıldırıcı bəyanatlar vermələri də müsbəhədə diqqətdən yayınmadı. Azərbaycan Prezidentinin qeyd etdiyi kimi, həmin bəyanatları verənlərin özləri də başa düşürlər ki, bu, heç nəyi dəyişməyəcək. Bəyanatların səbəbi məlumdur: növbəti prezident seçkilərində erməni təşkilatlarının səsini qazanmaq. Prezidentliyə namizəd Pekresin Azərbaycan ərazisinə belə tərxiat xarakterli səfəri, ilk növbədə, Makrona qarşıdır. Maraqlıdır ki, Prezident Makron müharibə zamanı Ermənistanla dəstək verən, özünü əldən-ayaqdan salan kimi dünya gündəmini zəbt etməsi ilə yadda qalmışdı. Hətta məsələ o yere çatmışdı ki, Fransa-Azərbaycan əlaqələri, az qala, sual altına düşmüşdü: "...Mən tə-

əccüb edirəm ki, Paşinyan tərəfindən indi nə dərəcədə nankorluq göstərilir, ona əsas rəqib olan xanım Pekres Qarabağa göndərilir və beləliklə, erməni səsələrinin qazanılmasında onun daha böyük imkanları yaranır. Yeni məni təəcübləndirən budur. İkincisi, bir daha demək istəyirəm ki, bu, heç nəyi dəyişməyəcək..."

Müharibə, döyüşlər, qan-qada, itkilər sonda tərəflərin birinin qələbəsi ilə başa çatır. Azərbaycan 44 günlük Vətən müharibəsində Ermənistanın təcavüzkar siyasətinə birnəməli şəkildə nida işarəsi qoydu: "Qarabağ Azərbaycandır!"

Əlbəttə, dünya da bildi ki, dövlətimiz və xalqımız son 2-3 ildir yalnız Ermənistanla ön cəbhədə döyüşməyib, eyni zamanda, beşəriyyəti qəfil və amansız ölümlə hədələyən koronavirusa qarşı mübarizə aparılıb. Ermənistanla müharibə başa çatdısa da, təəssüf ki, dünyanın bir parçası, regionun isə inkişafına görə liderliyi əldə saxlayan Azərbaycan gərilməz bu düşmənlə - koronavirusla hələ də mübarizə aparır. İki il öncə əksər ölkələr Azərbaycana nümunə göstərirdisə, bu gün vəziyyət tamamilə başqadır. Virusla mübarizədə Azərbaycan dünya ölkələrində nümunədir. Lakin ölkəmizdə də artıq "Omikron" a yoluxma halları təsdiqlənib.

Bu da jurnalistləri maraqlandıran vacib məsələlərdən biri kimi müsbəhədə diqqət mərkəzində saxlanıldı. Hələ pandemiyanın ölkəmizdə "ayaq açdığı" ilk günlərdən görülmüş qabaqlayıcı profilaktik tədbirlər, yaradılan şərait öz səmərəliliyini göstərib. Azərbaycan MDB məkanında vaksinasıyaya start verən birinci ölkə olub. 2021-ci il yanvarın 18-də artıq vaxsınları əldə etdik. Türkiyə vasitəsilə "Sinovac" vaxsınları ölkəyə gətirildi və peyvəndləmə prosesinə start verildi. Ondan sonra Azərbaycan həm "Sinovac", həm də "Pfizer"-ə birbaşa kontraktlar bağladı. Ölkəmizə modul tipli xəstəxanalar gətirildi, Yeni Klinikə, ən gözəl xəstəxana COVID xəstələrinin sərəncamına verildi. Təkcə onu demək kifayətdir ki, hazırda respublikamızda 46 xəstəxana COVID xəstələrinin müalicəsi ilə məşğuldur: "...Vaksinasıya ilə bağlı son məlumatla görə, 18 yaşdan yuxarı olan əhəlinin haradasa 64 faizi artıq iki doza alıb, ümumi əhali daha az. Eyni zamanda, buster dozasını 1 milyon 500 mindən çox adama alıb, o cümlədən də mən. Mən bunu ilk dəfə deyirəm. Mən üçüncü dəfə vaxsın almışam və hər kəsə bunu məsləhət görürəm. Hazırda bir çox ölkədə əsas problem xəstələrin sayı və qarpayıların çatışmazlığı ilə bağlıdır. Bizdə isə vəziyyət müsbətdir. Bizdə hazırda 10 min qarpayı var, onlardan cəmi 10 faizi doludur. Yeni, 9 min qarpayı boşdur..."

Dövlət başçısı onu da vurğuladı ki, Azərbaycan COVID pandemiyasına qədər Qoşulma Hərəkatına üzv ölkələrə kömək edib. Xarici İşlər Nazirliyi tərkibində Beynəlxalq Yardım Agentliyinin xətti ilə bir çox ölkələrə humanitar yardım göstərilib. Pandemiya dövründə isə 80-dən çox ölkəyə həm maliyyə, həm də maddi yardım göstərilib. Azərbaycan beynəlxalq aləmin məsuliyyəti üzvü, eləcə də Qoşulma Hərəkatının sədri kimi bundan sonra da beynəlxalq hüququn alliyini müdafiə edəcək. Çünki artıq güncün Qarabağ problemi kimi ağır yük yoxdur. Yeni dünya dövründə də təşəbbüs göstərən ölkələrdən biri kimi tanınması üçün Azərbaycanın imkanları genişlənməkdədir.

Azərbaycan Prezidenti müsbəhəsinə yekun vurarkən bir daha xatırladı ki, həm mənəvi, həm xalqımızın səfərbərliyi, xalq-İttidat birliyi, iqtisadi, enerji müstəqilliyimiz, siyasi gündəliyimiz və Qarabağ Zəfərindən sonra xüsusilə artan imkanlarımız buna zəmin yaradır.

Məhəmməd NƏRİMANOĞLU, "Azərbaycan"

ÜST «Omikron» ştamı ilə əlaqədar həyəcan təbili çalır

Əvvəli 1-ci səh.

Buna səbəb ştamın əvvəlki variantlara görə daha sürətli yayılma xüsusiyyətinə malik olmasıdır. Yeni "Delta"-dan daha sürətli yayılırsa da, xəstəxanaya yatışı ehtiyacı daha aşağıdır. Bu günə qədər olan statistik göstəricilərə görə, daha yüngül keçirilir. Daha dəqiq məlumat üçün araşdırmalara ehtiyac var. Lakin xəstəlik çox yayılırsa, xəstəxanaya yatışı ehtiyacı dozalay yolla arta bilər. ÜST ona görə həyəcan təbili çalır ki, yoluxma sayı artarsa, xəstəliyin ağırlaşma ehtimalı da arta bilər. Ona görə də ehtiyatlı olmaq, çox da arxayınlaşmamaq lazımdır. Çünki iki il keçsə də pandemiya bitmək bilmir. Bir pandemiyanın bitməsi üçün bir neçə il vaxt lazımdır. COVID-19-un həmin mutasiyası virusun getdikcə yüngülləşməsinə bir işarədir. Amma yəndə də pandemiya aktuallığını qoruyub saxlayır."

TƏBİB-un infeksiyon xəstəlikləri üzrə işçi qrupunun rəhbərinin fikrincə, bütün respirator infeksiyalarla klinik əlamətlər, demək olar ki, eynidir. Vasif Əliyev "Omikron" ştamında müşahidə edilən simptomlar bəzədə belə deyib: "Yüksək hərərat, öskürək, nəfəs darlığı, bəzi xəstələrdə iybilmənin, dadbilmənin itməsi, qusma, ishal müşahidə edilə bilər. Həmin əlamətlər bütün respirator infeksiyalarla müşahidə edilir. Yaşından, xəstəliyin müddətindən, yanaşı xəstə-

təliklərdən asılı olaraq hər bir insanda fərqli simptomlar qeydə alınır. Ona görə də hər hansı bir əlamət olduğu zaman onun "Omikron", "Delta" ştamları və ya başqa respirator infeksiyası olması ancaq diaqnostik metodlarla təsdiq edilə bilər. İkinci mərhələdə burundan alınan yaxma ilə hansı virus olduğu təyin edilərsə, daha sonra araşdırmalara hansı mutasiyası olduğu müəyyənləşdirilməsi mümkündür. Klinik əlamətlərə görə bunu söyləmək doğru deyil."

Mütəxəssis COVID-in müalicəsində, əsasən, simptomatik müalicənin bütün olduğunu söyləyir. Belə ki, bütün respirator infeksiyalarda oldu-

ğu kimi, sadəcə, simptomlara yönəli müalicədir, məsələn, temperatur yüksəlsə, hərəratsalci dərmanlar, yanaşı olaraq vitamin preparatları istifadə oluna, bol maye içməsi tövsiyə edilə bilər. Müalicə zamanı ilkin olaraq antibiotik istifadəsi tamamilə yanlışdır, həmçinin antiviral dərmanlar xəstəliyi daha ağır formada keçirən infeksiya riski yüksək olan xəstələr üçünündür. Yanlış müalicə, ilkin mərhələdə sistemlər qoşulması, antibiotik qəbulu vəziyyəti ağırlaşdırır və xəstəxanaya yatırılma ehtiyacı yarana bilər.

Klinik Tibbi Mərkəzin baş infektionisti Ferrux Sədirov matbuata

açıqlamasında "Omikron" ştamından qorunmaq yolları barədə məlumat verib: "Nə qədər klassik səslənsə də, respirator viruslardan qorunmağın yolları dəyişmiş. Sıxlıq yerlərdən və xəstə ilə təmasdan uzaq olmaq, əl giyəməsinə riayət etmək, maska taxmaq, xəstəlik əlamətləri hiss edəndə ki, ətrafdan təcrid olunmaq məsləhətdir. Pandemiya dövründə istənilən əlamətləri hiss edəndə ki, mütəxəssis həkimə müraciət etmək lazımdır, çünki bəzən adi qəbul edilən hansısa bir narahatlıq çox ciddi bir xəstəliyin başlanğıcı ola bilər. Xüsusilə risk qrupundan olanlar üçün belə hal həyatı təhlükə törədir. Nəzərə almaq lazımdır ki, infeksiyanı keçirmiş və həttə peyvənd olunmuş insanların immunitet çatışmazlığı onları da var. Bunu da qeyd etmək istəyirəm ki, "Omikron" ştamına qarşı aparılan ilkin tədqiqatlarla müəyyən edilmiş ki, iki doza vaxsın 25 faiz qoruduğu halda "buster" dozadan sonra həmin qoruyuculuq 70 faizi aşır. Ona görə də mütləq şəkildə yubanmadan "buster" dozaları vurdurmaq vacibdir."

Yeni ştam daha sürətli yayıldığına görə, artıq bir sıra ölkələrdə həyata keçirilən tədbirlər gücləndirilib. Azərbaycanda isə hələ buna ehtiyac yoxdur. Bununla belə, qaydalar əməl etmək, ehtiyatlı əldən verməmək lazımdır ki, normal həyatımızı yaşayaq."

Zöhrə FƏRƏCOVA, "Azərbaycan"

Azərbaycan Respublikasının ərazisində COVID-19 aleyhinə aparılan vaksinasıya ilə bağlı son vəziyyət	
Ümumi	15.01.2022
Təbii qorunma qrupu	11 648 496
1-ci doza vaksinasıya qrupu	5 198 072
2-ci doza vaksinasıya qrupu	4 712 091
"Buster" doza vaksinasıya qrupu	1 738 333
27 376	2 345
2 739	22 292

Azərbaycan Respublikasının ərazisində COVID-19 ilə bağlı son vəziyyət	
Ümumi	15.01.2022
Yeni yoluxmaların sayı	624 918
Yeni sağalmaların sayı	710
Yeni vəfatların sayı	260
Aktiv xəstə sayı	8 263
Rehabilitasiya test sayı	10 150
Ümumi test sayı	5 997 160
Rehabilitasiya test sayı	13

Keçmiş hərbi xuntaya növbəti zərbə

Ermənistan "sabiqlər" in həbs dalğası davam edir

Əvvəli 1-ci səh.

Xatırladaq ki, Ermənistan parlamentinin ötən il avqustun 25-dəki iclasında "Vətəndaş müqaviləsi" partiyasından deputat Xaçatur Sukiasyan Serj Sarkisyanın prezident olan vaxt Baden-Badendəki kazinoda 100 milyon dollar uduzduğunu deyib. Bundan sonra Sarkisyan deputatla bağlı məhkəməyə müraciət edib. Ermənistanın üçüncü prezidenti Baden-Badene səfərini danmada da, kazinolara baş çəkdiyini qeyd edib.

"Məlumatlı vətəndaşlar birliyi" programının koordinatoru Daniel İonnisyan bildirmişdi ki, "Faktların yoxlanılması platformasının" üçüncü prezidenti Baden-Badene səfərləri barədə təhqiqatının nəticələri

hüquqi qiymətin verilməsi üçün hüquq-mühafizə orqanlarına təqdim edəcək.

Ümumiyyətlə, Sarkisyanın prezident olduğu 10 il ərzində Baden-Badene 16 dəfə səfər etdiyi barədə iddialar səslənmişdi. "Fip.am" jurnalist təhqiqatı saytı məsələ ilə bağlı bildirdi: "Ermənistanın keçmiş prezidenti Sarkisyan 10 illik prezidentliyi dövründə dəfələrlə dövlət hesabına və hökumət təyinatı ilə Almaniyanın məşhur Baden-Baden kurortuna səfər edib. Sarkisyan bu kurort şəhərində 10 ildə 16 dəfə olub". Saytın yazdığına görə, bu səfərlərdən biri də 2016-cı ilin dördüncü müharibəsindən dərhal sonra yer alıb. Təhqiqatçıların iddiasında qeyd edilir ki, Sarkisyan həmin ilin 6-7 apre-

lində Almaniya rəsmi səfərindən də Baden-Badene baş çəkmək üçün istifadə edib.

"Vətəndaş müqaviləsi" partiyasından millət vəkili Xaçatur Sukiasyan iddia etmişdi ki, Serj Sarkisyan kazinoda 100 milyon dollardan çox pul uduzdu və pulu borcu ödəmək üçün torbalarla daşıyırmışdır. İndi buna və bir neçə əməllərinə görə Sarkisyan məhkəmədə cavab verməlidir.

Bütün bunların fonunda Ermənistanın sabiq təbii mühafizə naziri Aram Arutyunyanın 14 milyon ABŞ dolları məbləğində rüşvət alməsi ilə bağlı iş üzrə istintaq tamamlanaraq məhkəməyə göndərilib. Sabiq nazir və deputatlardan ibarət dəstənin 14 milyon dollarlıq rüşvət alməsi faktlarla müəyyənləşdirilib.

Korupsiyaya Qarşı Mübarizə Komitəsinin Mətbuat xidmətinin yaydığı məlumatda deyilir ki, cinayətkar şəbəkənin fəaliyyət sxemində həmçinin keçmiş deputat Aleksan Petrosyan, Sevan Psixiatriya Xəstəxanasının keçmiş rəhbəri Qağık Karapetyan, həmçinin Arutyunyanın qohumları Araks Dilanyan və Viktor Martirosyan da daxildir. İstintaqın məlumatına görə, Arutyunyan biznesmen Silva Hambarzumyandan şirkətlərinə verilən 10 mədən lisenziyasına görə 14 milyon dollar rüşvət alıb. Pul hissə-hissə köçürülüb: - 6 milyon dollar Suren Avakyan, 8 milyon dollar Arutyunyanın qohumları - Araks Dilanyan, Qağık Karapetyan, Armen Xaçatryanın hesabları vasitəsi ilə alınıb. Daha sonra pulun bir hissəsi nağdlaşdırılıb, köçürülüb və ya

Arutyunyan, onun həyat yoldaşına verilib. Arutyunyan və Aleksan Petrosyan pulun bir hissəsini Virgin adalarında qeydiyyatdan keçmiş "Tarasco Investment" şirkətinin hesablarına köçürüblər.

Həmçinin bildirilir ki, Arutyunyan səlahiyyətlərindən sui-istifadə edərək Jradzor SES-dən (Ani MMC-yə məxsusdur) gündəlik sudan istifadəyə icazə verib. Aram Arutyunyan, Qağık Karapetyan və Suren Avaqyan qiyməti həbs edilib. Onların 30 milyon ABŞ dolları məbləğində əmlakına həbs qoyulub.

Beləliklə, proseslərin gedişi qarşıdakı dövr ərzində davam edəcək həbs dalğası fonunda Ermənistan vəziyyəti daha da qarışdıracağını deməyə əsas verir.

Elçin CƏFƏROV, "Azərbaycan"

Biz müzəffər liderin qalib xalqıyıq

Rauf ARİFOĞLU: "İlham Əliyev bizə göz yaşı, ürək dağı ilə yaşadığımız 30 ilin əvəzini Zəfərlə, qürurla qaytardı"

◆ Qarabağ söhbətləri

"...Ümumiyyətlə, siyasətdə var olmamızın mahiyyəti nədir?! Qarabağ, Vətən torpaqlarımızın bütövlüyü. Azərbaycan xalqına bu xoşbəxtliyi müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev yaşadı. İlham Əliyev bizə göz yaşı, ürək dağı ilə yaşadığımız 30 ilin əvəzini Zəfərlə, milli qürurla qaytardı. Bu xalqa qələbə daddırdı, bu xalqı böyütdü... Daha bizdə 2020-ci il 26 sentyabr təfəkkürü yoxdur, heç zaman da olmayacaq. 26 sentyabrda biz başqa xalq iddik, 27 sentyabrda başqa xalq olduq. 8 noyabrda isə biz artıq müzəffər liderin qalib xalqı iddik. Bu bir tarixdir və Azərbaycan xalqının qürur zirvəsi kimi salnamələrə qızıl hərfərlə həkk olundu..."

Bu köç hayana gedir?!

Təbiətin bütün məharətini, naz-qəmzəsini sərgilədiyi bahar çağında, gül-çiçəyin bir-biri ilə gözəllik yarışına çıxdığı, meşələrin zümrüd don geydiyi, günəşin yalnız dağların qüzeyində qalan ala-talə bəyaz qar üzərində bərk vurdugu may ayında, fikrinin zaman tunelində iki köç qarşılaşdı...

Bu köçlərdən biri Vətəndən gəlirdi, digəri Vətənə gedirdi...

O da qar-naçar düz 30 ilin o tayından, Vətəndən baş götürən qəm köçünə qoşular, üzü nağumanlığa, maqlu-biyyətə sarı yol alar, cənnət Qarabağdan sürətlə uzaqlaşdı...

Bu da tələyin cılıvəsi idi ki, yaşanan o məşum zamanın düz bir qərini sonra, yənə də ehtəmay ayında, indi Zəfər yoluna çevrilmiş həmin yollarla o, Vətənə döndü... İllər əvvəl meqlub Azərbaycan vətəndaşı, media nümayəndəsi kimi tərki etdiyi Qarabağa indi qalib Azərbaycan qürurlu vətəndaşı, media nümayəndəsi kimi qədəm basırdı. Vətənimizin azadlığına qovuşdurulan büllür sarayı Şuşada keçirilən "Xarıbülbül festivalı"nda iştirak etmək, mədəniyyət paytaxtımızdaki ilk böyük tədbiri işıqlandırmaq kimi möhtəşəm sərəfə nail olurdur. Gövhər aça məscidində namaz qılırdı, beynində, fikrində, qəlbinə də heyrtqarışıq sevinclə dəfələrlə təkrar edirdi: "İlahi, bu ilayimda yaşadığımız möcüzənin özüdür. Biz doğma torpaqlarımıza qayıtmışdıq, Vətəndeydik. Bəs bir insana Allah məfəfatı başqa necə verirlər ki?!"

Azərbaycanın amkdar jurnalisti, "Yeni Müsavat" Media Qrupunun rəhbəri Rauf Arifoğlu "Qarabağ söhbətləri"ndə...

Rauf müəllim Qarabağın kəşmə-keşli ötanlərinin, Qarabağa aparən 44 Zəfər gününün, Qarabağın xoşbəxt sabahının təməlinin qoyulduğunu bu çağların da şahidi və media təmsilçisi olaraq işıqlandırdı. Tarixə çevirən kimi söyləyir ki, indi yaşının bu ixtiyar çağında qəzetçi olaraq ən xoşbəxt günlərini yaşayır, çünki qələbəmizi şərh edir...

Qarabağ - milli mücadiləmizin mərkəzi

- Qarabağ mahiyyət etibarilə milli-azadlıq hərəkatı, Azərbaycan xalqının dirçəlişi, əzmi deməkdir. Qarabağ Azərbaycan xalqının 30 illik meqlubiyeti, daha sonra isə 44 günlük Vətən müharibəsi sayəsində Zəfəri, xalqımızın hədəffinin böyüməsi deməkdir. Vaxtilə "Dağılıq Qarabağ" münəqişəsi kimi tanınan problem Azərbaycanın taleyində ehtə bir iz buraxıb ki, o iz Azərbaycanın son 100 illik tarixi deməkdir. Qarabağ uğrunda müharibə hələ ötan esrin əvəllərində də gedib və əslində, Birinci Qarabağ müharibəsi konkret olaraq 1919-cu ildə olub. Yəni tarixə dayanaraq saysaq, baş verən bu üç Qarabağ müharibəsi son 100 ilimizə damğasını vuran və milli mücadiləmizin mərkəzində dayanən bir faktordur. Bu baxımdan Qarabağ bizim üçün ənənələrin, Ordu, Parlament, İstiqlal Gününün geri qayıtməsidir. Əgər o münəqişə vasitəsilə Azərbaycan milli-azadlıq müharibəsinə və mübarizəsinə qatılməsadı, bu gün nə o ənənələri geri qaytarmaq, nə də

Azərbaycanın müstəqilliyi mümkün olacaqdı.

Sovetlərə qarşı qeyri-formal mübarizəyə başladıq

Rauf Arifoğlu söyləyir ki, ehtə onun da milli mücadilə yolu 1988-ci ildə Qarabağda, Topxana meşəsində ağacların qırılmasına qarşı xalqın ayaqlanması ilə başlayır. Həmin ilin avqust ayında Bakıya gələrek Elmi Tədqiqat Üzümçülük və Şərabçılıq İnstitutunda kiçik elmi işçi kimi çalışmağa başlayan 22 yaşlı gəncin ehtə hədəfi elm yolunda irəliləmək olsa da, düşünyü müht yeni trendlərin, yeni düşüncənin daşıyıcısı olur.

- Bir gün dedilər ki, Bakıda mitinqlər başlayıb və noyabr ayının 18-də mən də meydana gəldim, oradaki qışıqlara qulaq asdım və hiss etdim ki, mən ehtə bu mühtii axtarıram, bura üçün doğulmuşam. Bu minvalla düz 16 gün meydana qaldım. O zaman baş verən hadisələr büsbütün həyatımı dəyişdi. Sonradan rus qoşunları gəlib mitinqi dağıtdılar, amma ehtə o vaxtdan, necə deyirlər, "meydanda"yam. Elm sahəsində irəliləmək, iş perspektivləri hamısı qaldı kənardə, günlərlə mitinqin keçirildiyi baş meydana qaldım. Həmin vaxt rəhmətli Mehəmməd Hatəminin "Qurtuluş" hərəkatına qoşulduq və sovetlərə qarşı qeyri-formal mübarizəyə başladıq.

Xalq "Yeni Müsavat" adına yatırım qoyurdu

Payızın soyuq, Azərbaycan xalqının isə sözüzn əsl mənəsində qaynar günlər yaşadığı həmin noyabr ayından bir il sonra, 1989-cu ilin 10 noyabrında növbəti bir mitinqdə "Yeni Müsavat"ın ilk nömrəsi yayılır. Qeyri-formal fəaliyyət göstərən bu qəzet sürətlə yayıldı. Yaradıcısı Rauf Arifoğlu olan "Yeni Müsavat"da məqalələr əvvəlcə gizli imzalarla yazılırdı...

- Çünki qeyri-formal qəzet buraxmaq sovet qanunları ilə ağır cinayət sayılırdı və o zaman buna görə bizi axtarırdılar. Elmər Akademiyasının alimi Mensur Əlisoy özüne "Gülgün Kəfən", qəzet quruculuğunda böyük köməyi olan Bəxtiyar Tuncay isə başqa bir imza götürmüşdü. O həm də öz imzası ilə yazırdı. Bəxtiyarqil mənə də təklif etdilər ki, "Şənol" imzası ilə yazım. Dedilər ki, Türkiyədə "əjdaha" bir qapıçı var - Şənol Güneş, ehtə sən də onun adını götür...

Məqalələr yazıb broşur şəklinə də yazırdıq, bunlara çox yüksək ehtiyac var idi... "Yeni Müsavatın" ilk nömrəsinə Mehdiabaddə qaldığımız yataqxonada özüm maşınkada yığdım, sonra onun surətini çıxarıb yaydım. Qəzetin əsas mövzusu kommunizmə və sovetlərə qarşı mübarizə, Kommunist Partiyasını, sovet hökumətini işğalçı bir hakimiyyət olmasının sübutu və çağırışları idi. Yazırdıq ki, "Azərbaycan müstəqil olmalıdır, Azərbaycan öz bayrağına qayıtmalıdır".

Onu da deyim ki, 13 min nüsxəlik ilk nömrəmizin hamısı satılmışdı. Sonradan bizə o pullar, həm partiya quruculuğunda, həm də silah-sursat alıb sənərgərə, sərəhdə göndərmək üçün böyük kömək etdi...

Ta 1991-ci ilə qədər əsas mahiyyət və məzmunumuz sovetlərə qarşı mübarizə olub. Ondan sonra isə fəaliyyətimizin mərkəzi Ermənistan və işğala qarşı mübarizə, xalqın səfərbər olunması, müharibə ideologiyası idi.

Həm qələm, həm də silahla döyüşürdük

- Həmin dövrdə Azərbaycan Milli Demokrat Yeni Müsavat Partiyasının (AMDP "Yeni Müsavat") 5 qurucusundan biri də mən oldum. Bakıda fəaliyyət göstərək daha çətin olduğu üçün (Sovet hakimiyyəti əsasən burada güclü idi, bölgələrə getdikcə, zəifləyirdi) qərar verdik, partiyamızın mərkəzi və "Yeni Müsavat" qəzetinin gizli redaksiyası 1989-cu ilin dekabrından Gəncə şəhərinə köçürüldü. Biz orada Azərbaycan

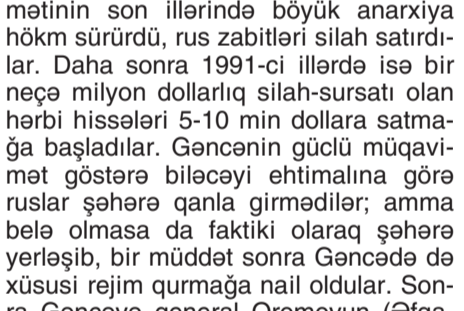
qadını, 5 ünvanındakı gizli mənzilimizdə 1991-ci ilin sonuna qədər fəaliyyət göstərdik. Həmin vaxt Gəncə ətrafında, konkret olaraq, Xanlar rayonunun (indiki Göygöl) ərazisindəki Çaykənd kəndində erməni-rus diversantlarına qarşı xalq müqavimət dəstələri döyüşürdü. Gəncəyə gedən kimi ilk olaraq "Yeni Müsavat"ın ilk könlülü silahlı dəstəsini yaratdıq. 400 nəfərlik dəstəyə Qərbi Azərbaycandan qaçqın olan, Əfqanıstan müharibəsi veteranı 21 yaşlı Səfər Hümətov rəhbərlik edirdi. Dəstənin qatıldığı döyüşlərin birində, 12 yanvar 1990-cı ildə Çaykənd-Todan istiqamətində döyüşçülərimiz Bəxtiyar Əliyev, Ruzigar Qasımov, Abbasqulu Məmmədov, Nəsim Fəliyev və başqaları şəhid oldular.

O silahlanma olmasaydı, ermənilər rusların dəstəyi ilə Xanlar rayonunu götürə bilərdilər, hətta Gəncənin özü də təhlükə altına düşərdi...

1990-cı ilin yanvarında da hadisələr çox gərgin idi. Sonra Bakıdakı hadisələr eskalasiya verdi. Ruslar Bakıya girib qanlı 20 Yanvar faciəsini törətdilər. Onlar Gəncəni də tamamilə dövrəyə almışdılar. Amma Gəncə Partiya Komitəsinin birinci katibi Süleyman Məmmədovun milli mövqəddən çıxış etməsi sayəsində şəhərə qanla girməkdən çəkildilər. S.Məmmədov onlara dedi ki, burada böyük qan tökülür və ruslar da ölçüb-biçdikdən sonra analıdılar ki, bele etsələr, heqiqəten onların böyük itkiləri olacaqdı. Çünki Bakıdan fərqli olaraq, Gəncədə hərəkatçılar, sadə vətəndaşların bir qismi silahlı idilər - ov silahları, ermənilərdən qənimət götürülən, Gəncə şəhərində olan sovet hərbi hissələrindən əldə etdiyimiz silahlarla tərpedən-dırnağa silahlanmışdılar. Cihazqayıma zavodunda oranın işçisi rəhmətli Rüstü Məmmədovun vasitəsi ilə kustar üsulla da olsa, minlərlə əl bombası zəldətilmişdik. Onu da deyim ki, sovet hökumətini son illərinə böyük anarxiya hökm sürürdü, rus zabitləri silah satırdılar. Daha sonra 1991-ci ildə isə bir neçə milyon dollarlıq silah-sursat olan hərbi hissələri 5-10 min dollara satmağa başladılar. Gəncənin güclü müqavimət göstərə biləcəyi ehtimalına görə ruslar şəhərə qanla girmədilər, amma bele olmasa da faktiki olaraq şəhərə yerləşib, bir müddət sonra Gəncədə də xüsusi rejim qurmağa nail oldular. Sonra Gəncəyə general Qromovun (Əfqanıstan müharibəsi qəhrəmanı) rəhbərliyi altında bir istintaq qrupu gəldi. Onlar mənə və silahı dəstəminiz üzvlərini axtarırdılar. Buna görə bir müddət gizli fəaliyyətə başladım, təxminən 1990-cı ilin avqust-sentyabr ayına qədər bele qaldı...

1991-ci ildə gəriyeddönməz proseslər başladı, SSR-i gətdikcə zəiflədi. Bizim də silahlı müqavimət və könlülü dəstələr yaratma imkanlarımız genişləndi. Tovuzda, Qazaxda, Gədəbəyda və başqa istiqamətlərdə silahlı dəstələrin qurulmasına yardım etməyə başladım, ehtə zamanda qəzetimiz də güclənirdi. Həm döyüşçü, həm də yazır heyətimiz var idi, necə deyirlər, həm qələm, həm silahla döyüşürdükd. Nəhayət, 1991-ci ilin oktyabrında sovet hakimiyyəti iflas etdi və 18 oktyabr 1991-ci ildə Azərbaycan Müstəqillik Aktını qəbul edərək, müstəqil dövlətə çevrildi. Biz də qəzetin redaksiyasını Gəncədən Bakıya qaytardım. Həmin ilin dekabrında "Yeni Müsavat" qəzetinin rəsmiləşməsi baş tutdu. O zamandan etibarən qəzet və siyasət ağırlıqlı fəaliyyətə başladım...

Çünki başında fərsiz iqtidarlar, bacarıqsız rəhbərlik vardı... Ta ki, Heydər Əliyev Azərbaycan gəlib sabitlik yaranana və onun arxasınca İlham Əliyev gəlib Azərbaycan dövlətinin möhkəmləndirənə qədər düşüydüyümüz ağır vəziyyət davam etdi.

Əslində, Azərbaycan vətəndaşının və xalqının qəhrəmanlığı bağılı heç bir problemi olmayıb. Sadəcə onun doğrudürüst yönəlmək, zamanında savaşa aparmaq lazımdır. O olmadı deyə biz bu acıları, itkiləri yaşadıq. Ərazilərimiz hissə-hissə işğal olunurdu və təəssüf ki, bizim edəcəkdir bir şey yox idi... Düzdür, düşmənlə empati qurmaq olmaz, amma onların indiki halını yaxşı anlayıram. Çünki bunu vaxtilə ermənilər bizə yaşadıblar. Sadəcə fərq odur ki, onlar öz torpaqlarını itirməyiblər. Ermənilərə ehtə gəlir ki, bu, onların torpaqlarıdır. Onlar bir yerdə 30 il yaşayanda ehtə bilirler ki, 300 ildir burada yaşayıblar. Yeni bu millətin beynində o xəstəlik var. Amma bizim üçün fəlakət idi. 1993-cü ilin aprelinə Kəlbəcər gətdi. Bu rayon getməsi sayəsində bir iqtidar düşdü. Bu ehtə-bele şey deyil. Xalq başlaşılmadı ki, sən Kəlbəcəri əldən verdin... Bir var ki, bu itki kommunist hakimiyyəti dövründə ola, xalqın gücü çatmayı, biri də var xalqın seçdiyi iqtidar ola, onun gücü çatmaya... Ardınca başqa bölgələr işğal olundu...

Heydər Əliyev Azərbaycanı məhv olmaqdan xilas etdi

- Heyrət edirəm ki, ağır neqativ içərisində son 30 il biz necə yaşadıq?! Vətəndaş müharibəsi olmadı, ölkə bölünmədi, parçalanmadı, köç olmadı... Hər zaman deyirəm, Azərbaycan Respublikasının mərhum Prezidenti Heydər Əliyevin Azərbaycan üçün ən böyük xidmətlərindən biri də o oldu ki, 1993-2003-cü illəri ehtə ehtə 10 illik hakimiyyəti dövründə Qarabağ gələcəkə azad etmək şansını saxlamaq adına, böyük güclərin ikinci erməni dövləti yaratmaq layihəsinə imkan vermədi. Bu illər ərzində status-kvonusun olduğu kimi

Sovet dövründə ehtə bir şansım olmayıb ki, Şuşaya, Ağdama, Laçına, Qubadlıya, Zəngilana, Kəlbəcərə gedim, o gözəl yerləri görəim... Amma Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı bir neçə jurnalistlə bərabər Laçında olmuşam. Oradan bütövlükdə Laçın camaatı çıxandan sonra, 1992-ci il may ayının 14-də çıxmışam. Artıq biz Laçına girəndən 2-3 gün əvvəldən orada köç var idi. Həmin vaxt əhalinin Laçından köçməsi üçün mərkəzi hakimiyyəti Bakıdan 300 ədəd yük maşını göndərmişdi. Öncədən camaatı köçürmək dəhşətli dərəcədə xəyanət, həm də cinayət idi. Bilirsiniz, o zaman döyüşçülər əsasən mülki əhəli-dən ibarət idi. Həmin könlülü döyüşçülər də ailəsinə köçürməli idi və bu prosesə başı qarışan bir şəxs döyüşə necə köklənə bilərdi?!

Gəldiyimizdən 3 gün sonra biz də Laçından çıxmağa məcbur olduq. O zaman Laçın özünümüdəfiə batalyonunun rəhbəri Arif Paşayev və döyüşçülərini böyük bir qismi hələ Laçında qalmışdı, müqavimət göstərmək üçün plan qurulmuşdu. Biz Qayıq qəsəbəsindən çıxmalı olsaq da, ora atəş altında olduğu üçün dağ yolu ilə maşınla çıxdıq. Yolda, meşənin ortasında maşınımız da aşdı... Təxminən 8 saatdan artıq bir yolu piyada gəldik. Sadəcə mənim üzərimdə bir TT tapançısı və cəmi 3 güllə var idi. Hətta aramızda danışırdıq ki, əsir düşsək ehtə ehtə ki, hamımızı öldürməyə güllə çatdır.

Qayıdan kimi həmin hadisələri "Yeni Müsavatın" növbəti sayı üçün yazdığım "Laçını saxlamaq olardı" adlı məqaləmdə işıqlandırmışam.

Mən Laçından qayıdıb gələndə artıq Bakıda ovaxtı prezident Ayaz Mütəllibova qarşı üsyan başlamışdı. Xalq Cəbhəsi iqtidara gəlmişdi, parlamenti nəzərə götürmüşdü...

Başımızda fərsiz iqtidarlar olduğu üçün udurduq

- Bizim nəsil media mensubları illərlə meqlubiyətimizdən yazı, reportaj yazdıq. Ehtə zamanda meqlub duruma düşmüş cəmiyyətin ayaqda qalması üçün çalışdıq. Qarabağ hədəffinin bir an bele itirilməməsi, gözardı edilməməsi, meqlubiyətlə barışılmaması üçün mücadilə etdik. Bu, çox çətin bir vəziyyətdir. Sən gərəssən ki, əsgərin, könlülü döyüşçün, komandirin necə qəhrəmandır, amma sən millət belə yazırdısan.

Çünki başında fərsiz iqtidarlar, bacarıqsız rəhbərlik vardı... Ta ki, Heydər Əliyev Azərbaycan gəlib sabitlik yaranana və onun arxasınca İlham Əliyev gəlib Azərbaycan dövlətinin möhkəmləndirənə qədər düşüydüyümüz ağır vəziyyət davam etdi.

Əslində, Azərbaycan vətəndaşının və xalqının qəhrəmanlığı bağılı heç bir problemi olmayıb. Sadəcə onun doğrudürüst yönəlmək, zamanında savaşa aparmaq lazımdır. O olmadı deyə biz bu acıları, itkiləri yaşadıq. Ərazilərimiz hissə-hissə işğal olunurdu və təəssüf ki, bizim edəcəkdir bir şey yox idi... Düzdür, düşmənlə empati qurmaq olmaz, amma onların indiki halını yaxşı anlayıram. Çünki bunu vaxtilə ermənilər bizə yaşadıblar. Sadəcə fərq odur ki, onlar öz torpaqlarını itirməyiblər. Ermənilərə ehtə gəlir ki, bu, onların torpaqlarıdır. Onlar bir yerdə 30 il yaşayanda ehtə bilirler ki, 300 ildir burada yaşayıblar. Yeni bu millətin beynində o xəstəlik var. Amma bizim üçün fəlakət idi. 1993-cü ilin aprelinə Kəlbəcər gətdi. Bu rayon getməsi sayəsində bir iqtidar düşdü. Bu ehtə-bele şey deyil. Xalq başlaşılmadı ki, sən Kəlbəcəri əldən verdin... Bir var ki, bu itki kommunist hakimiyyəti dövründə ola, xalqın gücü çatmayı, biri də var xalqın seçdiyi iqtidar ola, onun gücü çatmaya... Ardınca başqa bölgələr işğal olundu...

Bu köç Vətənə gedir!

O, 1992-ci ilin 14 mayında qəlbından qara qanlar axa-axa Laçını tərki etmiş, ötan bu müddət ərzində dəfələrlə öz-özünə bu sualı vermişdi: "Gərəsən, bir daha o yerlərə, Qarabağa döna biləcəyikmi?! Və hər dəfəsində nəgüman cavablarla qarşılaşsa da, ümidini gərəçləşməsi çətin görünən möcüzəyə bağlanmışdı... Bir gün mütləq bu möcüzənin reallaşacağına və Vətənə döna-cayımiza ürkədən inanmışdı..."

Bu da tələyin xoş gərdişi idi ki, o, düz 29 ildən sonra, 2021-ci ilin ilıq bir yaz günündə, Topxananın başına dolanan azad qartalların qələbə qıyın altında Şuşadan Azərbaycanın möhtəşəm zəfərini şərh edir, Qarabağın parlaq gələcəyindən yazırdı... "Zəfər yolu"nu, Şuşanın gözəlliyini, minbir gül-çiçəyin arasında seçilən Xarıbülbülü görür, Cıdır düzündən göz işlədikcə uzanan Vətənə baxır və ürkədən sinədoluşu nəfəs alaraq qürurla deyirdi: "Şükürlər olsun Tanrıya ki, biz qalib gəlmiş Azərbaycan vətəndaşı olaraq qürurla o yerlərə qaıyda bildik, Qarabağa, Xankəndiyə Şuşa zirvəsindən baxdıq, çünki Qarabağ Şuşadan gözəl görünür. Və həm də Qarabağ Şuşadan tam görünür..."

dövründə verdiyi müsahibələrdə tutarlı faktları onların bütün məkrli niyyətlərini alt-üst etdi, həm də öz dilində, beynəlxalq media dillərində. Mən bütün bunları heyretlə izləyirdim. Çünki öz Prezidentimin müharibədəki performansını, hərbi zəkasını görmüşdümdür, hər gün Azərbaycan Ordusu irəliləyirdi. Amma Prezidentimin informasiya sektorunda yüksək qabiliyyətini bilirdim. Özü də kimlərlə?! Təkcə bir nümunə deyim: Prezidentimiz ermənilərin hər zaman güclü olduqları rusdilli məkanda möcüzələr etdi. Paşınıyanı polemik janrdə, müqayisəli şəkildə çox çətin vəziyyətlərə düşürdü. Bununla rusdilli məkanda da gördülər ki, kim kimdir? Kimin gücü, səviyyəsi nədir və əslində, Rusiyanın dostu kimdir? Reallıqdır ki, rusun dostu və Rusiyanın dostu tolerantlığa görə Azərbaycandır, nəinki monoteistik Ermənistan.

Prezidentimizin hərbi və diplomatik sahə ilə yanaşı, informasiya sahəsini də mükəmməl yönləndirməsi bizə qələbə bəxş etdi.

Bu möcüzənin müəllifi Azərbaycan xalqı, baş qəhrəmanı Azərbaycan Prezidentidir

- İndi Azərbaycan barbar ermənilərin xaraba qoyduğu Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda möcüzələr yaradır. Azad edilən yurdlarımız Azərbaycan xalqının içindəki sevgidən dirçəlir. Özüm neçə dəfə "Zəfər yolu" ilə Qarabağ yollarınınam, orada necə böyük layihələr gərəçləşdirildiyini şahidi olmuşam. Biz tankların, topların yerləşdiyi o məkani yeni yolların çəkildiyi, müasir infrastrukturun qurulduğunu, "ağıllı kənd", "ağıllı şəhər"lərin salındığını, iki dahlizin keçəcəyi, meqaproyektlərin yürüdülcəyi bir ünvanə çevirmişik. Azərbaycan bir Qarabağı azad etməklə həm Türk dünyasını dirçəldi, təşkilatlandırdı, həm dünyanın iqtisadi axın istiqamətini dəyişdi və dalarları dahlizlərə çevirdi.

Gərəçləşdirilən bütün bu möhtəşəm işləri gördükdə düşüncəm ki, İlahi, bəz ordu kimi bir xalq imişik. Mən bu xalqın ordu olduğunu 20 Yanvarda görmüşdümdür, amma o zaman mətəm ordu su id, öz şəhidlərinin çiyində daşımaq üçün təşkilatlanmışdı. İndi isə xalq Qarabağı, Şərqi Zəngəzuru dirçəltmək üçün birlikdə əzmlə çalışır, Azərbaycan möhtəşəm, dünya çapında bir qayıdışa hazırlaşır...

Bu möcüzənin müəllifi Azərbaycan xalqı, baş qəhrəmanı Azərbaycan Prezidentidir...

Yaşəmən MUSA YEVƏ, "Azərbaycan"

Mədəniyyət

Musiqi xadimlərimiz

1932-ci il yanvarın 10-da Bakıda dünyaya gəlib. Musiqini çox sevən bir ailənin övladı olmasına baxmayaraq, Elmira Abasovanın sənət seçiminə də təsir göstərmişdir. Orta məktəbdə yanaşı, yeddillik musiqi məktəbində təhsil alıb. Müsəbiqlərdə qazandığı uğurlar onu bu sahəyə daha da həvəsləndirib.

Musiqiyə sevgi ilə yaşanan ömür

Musiqi sənətinə bitib-tükənməz sevgisi onu dahi bəstəkar, böyük pedaqoq Üzeyir bəy Hacıbəylinin adını daşıyan, əməllərini, arzularını, sənət-karlıq ənənələrini yaşadan Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasına (indiki Bakı Musiqi Akademiyası) aparıb. Musiqişünaslıq ixtisasına yiyələnib. Konservatoriya təhsilini 1955-ci ildə başa vurub. Elə həmin ildən ömrünün sonunadək bu musiqi ocağında pedaqoji fəaliyyət göstərib.

Elmira Abasova hələ gənc yaşlarından tədqiqat marağı göstərib. Konservatoriyanı bitirəndən dərhal sonra pedaqoji fəaliyyətlə bərabər, elmi araşdırmalara başlayıb. Elmira Abasovanın "Üzeyir Hacıbəyovun operaları və musiqili komediyaları" mövzusunda namizədlik işi Moskva Ümumittifaq Sənətsünaslıq İnstitutunda təsdiq olunub. Dissertasiya işi müzakirə mərhələsindən uğurla keçib və 1962-ci ildə müdafiəyə çıxarılıb. Tədqiqat işinin yüksək elmi-nəzəri səviyyəsi, aktuallığı və əhəmiyyəti rəsmi opponetlər V.Belyayevin, N.Şahnazarovanın rəylərində və elmi şüaranın qərarında öz əksini tapıb.

Elmi yaradıcılığı zəngin və çoxşaxəli olsa da, tədqiqatçının Üzeyir bəy Hacıbəylinin irsinə bağlılığı xüsusilə diqqət çəlib. Hələ sovet dövründə Üzeyir bəy Hacıbəylini yaradıcılığının ən nüfuzlu, ən sanballı tədqiqatçılarından hesab edilmişdir. O, dahi bəstəkar haqqında beş kitabın müəllifidir. Üzeyir bəy Hacıbəyli yaradıcılığına həsr

etdiyi "Ü.Hacıbəyovun opera və musiqili komediyaları", "Üzeyir Hacıbəyovun "Koroğlu" operası", "Ü.Hacıbəyov: həyat və yaradıcılıq yolu" monoqrafiyaları ilə musiqişünaslığı elminə zənginləşdirib.

Elmira Abasovanın digər əsas tədqiqat mövzusu dünya şöhrətli bəstəkar Qara Qarayevin yaradıcılığıdır. O, Qara Qarayev musiqisinin könlülərə yol tapmasının, yalnız doğma vətəninə deyil, bütün dünyada musiqi-sevərlər tərəfindən böyük məhəbbətlə qarşılanmasının səbəbini izah etməyi, əsaslandırmağı bacarıb.

Tədqiqatçı müxtəlif nəsilərdən olan görkəmli bəstəkarların və ifaçıların yaradıcılığını araşdırıb. Onun Bakıda, Moskvada, keçmiş SSRİ respublikalarında çap olunaq oxucular tərəfindən maraqla qarşılanmış "Cövdət Hacıyev", "Rəşid Behbudov", "Soltan Hacıbəyov", "Səid Rüstəm", "Qurban Pirimov", "Bəhrəm Mansurov" və digər kitabçaları, elmi-populyar məqalələri dərin araşdırmaların bəhrəsidir.

Elmira Abasovanın elmi fəaliyyətində diqqət çəlb edən məsələlərdən biri də tədqiqatçının xalq musiqisinə böyük diqqət və həssaslıqla yanaşmasıdır. O, XX əsrdə muğamın elmi öyrənilməsinə bilik və bacarığını əsirgəməyib. Elmira Abasova o zamanlı SSRİ Bəstəkarlar İttifaqının təşəbbüsü və V.Vinoqradovun redaktorluğu ilə hazırlanan, bütün respublikaya və xalqlara əhatə edən "Xalq mü-

ğənnələri və musiqiçiləri" silsilə nəşrlərində iştirak edib. Onun Qurban Pirimov və Bəhrəm Mansurov haqqında broşürleri həmin layihə çərçivəsində çap olunub.

Elmira Abasova 1958-ci ildə Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının üzvü seçilib. 1962-ci ildən isə Bəstəkarlar İttifaqının İdarə Heyətinə seçilib, musiqi tənqidi bölməsinin sədri olub. 1975-1999-cu illərdə Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının katibi, eləcə də SSRİ Bəstəkarlar İttifaqı İdarə Heyətinin üzvü olub.

1967-ci ildə Əməkdar incəsənət xadimi adına layiq görülmüş. Həmin ildən Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının dosenti, 1980-ci ildən isə professoru olub. 1977-ci ildən konservatoriyanın rektoru vəzifəsində çalışıb.

On dörd il konservatoriya rəhbərliyi edib. Həmin illər - 1977-1991-ci illər ərzində bu böyük tarixə və ənənələrə malik olan təhsil ocağının nüfuzunun qorunub saxlanması üçün çox işlər görüb. Elmira Abasovanın rektorluğu dövründə Üzeyir bəy Hacıbəylinin dərslər otağı kiçik muzeyə çevrilib, Şəfiqə Məmmədova adına Opera studiyası tikilib istifadəyə verilib. Həmin illərdə bu təhsil müəssisəsində "Xalq musiqisi" kafedrası bazasında "Azərbaycan xalq çalğı alətləri" və "Azərbaycan xalq musiqisinin tarixi və nəzəriyyəsi" kafedraları yaradılıb, orqan sinfinin və xalq konservatoriyasının yubileyi qeyd olunub, tələbələrə elmi işlər maraqlarının yüksəlməsi üçün ardıcıl işlər həyata keçirilib. Bakıda müəmməd olaraq gənc tədqiqatçıların Şərq musiqisi üzrə ümumittifaq konfransları təşkil edilib.

O, Azərbaycan musiqi sənətinin təbliğinə hər zaman səy göstərib. Elmira Abasova Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqı nəzdində ictimai əsaslarla "Uşaq filarmoniyası" yaradıb. Hələ İttifaqın bölmə rəhbəri və katibi olduğu illərdə televiziya məktəblərinin musiqi tərbiyəsinə həsr olunan silsilə verilişlər aparıb.

Elmira Abasova onlarca məzun, musiqişünas və sənətsünas yetişməsi üçün mühüm işlər görüb. Azərbaycan musiqişünaslığının inkişafına və zənginləşməsinə böyük əmək sərf edən görkəmli musiqişünas 2009-cu il fevral ayının 12-də Bakıda vəfat edib. Başladığı və uzun illər böyük sevgi ilə davam etdirdiyi işlər onun bu əbədi gedişinə bəttərdir. Yetirmələri, eləcə də Elmira Abasovanın elmi əsərlərindən bəhrələnən tədqiqatçılar görkəmli musiqişünasın yolunu davam etdirirlər.

Zöhrə FƏRƏCOVA, "Azərbaycan"

Təbiətə ana deyirik

Azərbaycan ərazilərinin 4 faizi milli qoruqlar və parklardır

Qarabağda ermənilərin məhv etdiyi təbii sərvətlər arasında onlar da olub

Azərbaycanda 1925-ci ildə ilk yaradılan Göygöl Dövlət Təbiət Qoruğu olub. Sonuncu milli park - Qızılağac Milli Parkı isə 2018-ci ildə Prezident İlham Əliyevin imzaladığı sərəncama əsasən yaradılıb. Ölkədə milli parkların yaradılmasına isə 2003-cü ildən başlanıb.

"Tarix-mədəniyyət qoruqlarının yaradılması haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 oktyabr 2019-cu il tarixli sərəncamı tariximizin yadigarı olan maddi-mədəniyyət, eləcə də etnoqrafiyasından sovracaq verən ərazilərin göz bəbəyi kimi qorunması baxımından çox böyük əhəmiyyətə malikdir. Sərəncama əsasən, "Çıraqla" və "Şabran şəhəri" tarixi qoruqlarının ərazisi "Çıraqla-Şabran" Dövlət Tarix-Mədəniyyət Qoruğu, Şəmkir rayonunun tarixi ərazisi "Qədim Şəmkir Şəhəri" Dövlət Tarix-Mədəniyyət Qoruğu, Ağsu rayonunun tarixi ərazisi isə "Orta Əsr Ağsu Şəhəri" Dövlət Tarix-Mədəniyyət Qoruğu elan edilib.

Ölkəmizin təbii landsaftlarının qorunmasına xüsusi təbiət mühafizəsi rejimi vasitəsilə nəzarət edilir. 1925-1930-cu illərdə Azərbaycanın ilk qoruqları - Göygöl, Zaqatala və Qızılağac, 1936-cı ildə Hirkan, 1958-ci ildə isə Turyançay qoruqları yaradılıb. 1959-cu ildə ümumi sahəsi 46,8 min hektar olan daha 8 qoruq (Qobustan, Pırcıqlu, Şirvan, Qarayazı, Ağgöl, İsmayılı və lili-su) bu siyahıya əlavə edilib. Daha daqıq desək, 1930-cu ildən 1990-cı ilə kimi dövlət qoruqlarının sayı 3-dən 15-ə çatdırılıb. 2004-cü ildə isə artıq ümumi sahəsi 194.898 min hektar (ölkə ərazisinin 2.28 faizi qədər) olan 13 qoruq, 4 milli park və 17 yasaqlıq mövcud idi.

2003-cü ildən başlayaraq Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi tərəfindən akademik Həsən Əliyev adına Ordubad, Şirvan, Ağgöl, Hirkan, Altağac, Abşeron, Şahdağ, Göygöl milli parkları da yaradılıb. 2009-cu ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı ilə Ordubad Milli Parkının ərazisi, Şahbuz, Culfa, Ordubad rayonlarının torpaqları hesabına Şahbuz Dövlət Təbiət Qoruğu genişləndirilib. Eyni sərəncamla o, akademik Həsən Əliyev adına Zəngəzur Milli Parkı adlandırılıb.

Abşeron Dövlət Təbiət Yasaqlıqlarının bazasında yaradılan milli park yarımadasının cənub-şərq qurtaracağına - Şah Dili ərazisindədir. Parkda 50-dən artıq quş və heyvan, 25-ə qədər bitki növü mövcuddur. Abşeron Milli Parkının Xəzər dənizi ərazisində yuxarıda nəzər hesab olunan Xəzər sultisində rast gəlinir. Xəzər sultisi pərayaqlarının yə-

gənə nümayəndəsidir ki, dünya okeanının ən kiçik sultisi kimi "Ginnes Rekordlar Kitabı"na daxil edilib.

Respublikamızın şimal-şərqində, Xızı və Siyəzen rayonlarının ərazisindəki Altağac Milli Parkı 1990-cu ildə Altağac Dövlət Təbiət Qoruğu və ona həmsərhəd olan dövlət meşə fondu torpaqlarının bazasında yaradılıb. Milli park Şamaxıdan altı ağac məsafəsində yerləşdiyindən ona və kəndlərin birinə Altağac adı verilib. Xatırladaq ki, bir ağac məsafəsi təqribən 5-6 kilometrə bərabərdir. Şahdağ Milli Parkı da ölkəmizdə turizmin inkişafında xüsusi əhəmiyyət kəsb edən füsunkar guşələrdən biridir.

2020-ci ildə zəfərlə başa çatan 44 günlük Vətən müharibəsi təbii təbiətimizə 30 ilə yaxın müddətdə qənim kəsilən erməni silahlı quldurlarına layiq olduqları cavabı verdi. Ordumuzun işğaldan azad etdiyi ərazilərdə 43 min

hektara yaxın xüsusi mühafizə olunan 2 dövlət təbiət qoruğu, 4 dövlət təbiət yasaqlığı olub. Təbii ki, onların yenidən bərpası nəzərdə tutulub. Hazırda həmin ərazilərdə təbii təbiət vəziyyəti ilə bağlı qiymətləndirmə işləri aparılır. Ümumiyyətlə isə ölkəmizdə 10 dövlət təbiət qoruğu, 24 dövlət təbiət yasaqlığı, 10 milli park fəaliyyət göstərir. Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri isə ölkənin ümumi ərazisinin 10,3 faizini təşkil edir.

2018-ci ildən Hirkan meşələrinin UNESCO-nun təbii irs siyahısına daxil edilməsi istiqamətində işlər aparılıb. 2020-ci ildə bununla bağlı nominasiya sənədi hazırlanıb.

Yeri qəbulunsa, işğaldan əvvəl Qarabağda milli park olmayıb. Artıq qanunvericilik milli parkların yaradılmasına imkan verir. Buna görə də Qarabağda yeni milli parklar yaradılacaq. Yaxın gələcəkdə oradakı yaşıl ormanlar - gözəl meşələrimiz göz oxşayacaq, istirahət guşələrinə çevriləcək.

İşğaldan azad olunan ərazilərdəki təbiət qoruğu və yasaqlıqların vəziyyəti heç də ürəkəcan deyil. Avropanın yeganə təbii çinar massivindən ibarət olan Bəsilçay qoruğundakı ağacların yarıdan çoxu kəsilib məhv edilib. Qaragöl qoruğunda da böyük bir hissəsi qurudulub. Yasaqlıqların ərazisində olan meşə sahələrinin minlərlə hektarının kəsildiyi qeydə alınıb. Bunlar həmin ərazilərdə davamlı tədbirlərin görülməsini vacib edir.

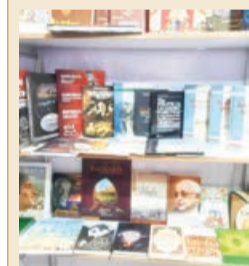
Təbiət abidələri də xüsusi mühafizə olunan obyektlər hesab olunur. Qarabağ ərazisində 152 təbiət abidəsi qeydə alınıb. Orada yaş 450, 500, hətta 2000 il olan ağaclar var idi ki, onların ekseriyəti vəhşi ermənilər tərəfindən kəsilib, dağınıb və məhv edilib. Gələcəkdə vandallardan müvafiq təminatın tələbi üçün hazırda qiymətləndirmə işləri aparılır.

Məhəmməd NƏRİMANOĞLU, "Azərbaycan"

Xəbərlər

Ölkəmiz Beynəlxalq Kitab Sərgisində təmsil olunur

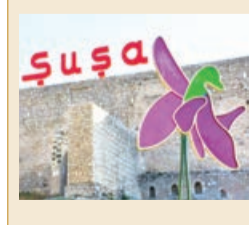
Qətrinin paytaxtı Doha şəhərində Beynəlxalq Kitab Sərgisinin açılışı olub.

Mədəniyyət Nazirliyi və Azərbaycan Milli Kitabxanasının birgə təmsil olunduğu sərgidə Azərbaycana dair ekspozisiya qurulub. Ekspozisiyada Prezident İlham Əliyevin 2021-ci ildə "Nizami Gəncəvi III" elan etməsi ilə bağlı sərəncamına müvafiq olaraq nəşr olunmuş dahi şairin "Xəməsə"si, professor Y.Bertelin "Böyük Azərbaycan şairi Nizami" kitabının ingiliscə və ərəb dillərindəki nəşrləri, Azərbaycan Dövlət Tərcümə Mərkəzi tərəfindən ərəb dilində nəşr olunmuş kitablar və ölkəmizin tarixinə, mədəniyyətinə, ədəbiyyatına, eləcə də 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsində Azərbaycan Ordusunun qəhrəmanlığına və şücaətinə həsr olunmuş kitablar nümayiş olunur.

"Şuşa" adlı virtual sərgi istifadəçilərə təqdim olunub

Qarabağın tacı olan Şuşa xalqımız üçün müqəddəs və əziz məkandır. Şuşa sevgisi hər bir azərbaycanlının mənəvi varlığını ayırmaz parçasıdır.

Bənərsiz tarixi görkəmi və formalaşdırıldığı özünəməxsus mühiti həmişə qoruyub saxlayan bu şəhər yetişdirdiyi böyük şəxsiyyətləri ilə ədəbi, mədəni, elmi və ictimai fikir salnaməsinə əlamətdar səhifələr yazmışdır.

Şuşa zəfərindən dərhal sonra şəhərdə infrastrukturun qurulması ilə yanaşı, tarix və mədəniyyət abidələrinin bərpasına başlanılmışdır. Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin 5 yanvar 2022-ci il tarixli sərəncamı ilə 2022-ci ildə "Şuşa ili" elan edilməsi ilə əlaqədar Milli Kitabxananın əməkdaşları tərəfindən "Şuşa" adlı virtual sərgi hazırlanıb.

Kitabxanadan bildirilib ki, virtual sərgidə Şuşa haqqında rəsmi sənədlər, Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətlərinin fikirləri, şəhərin tarixi, mədəniyyəti, coğrafiyası haqqında kitablar, eləcə də dövrü mətbuat səhifələrində dərc olunan məqalələr, foto-tolar nümayiş olunur.

Xoş istirahət

Qış turizminin özəllikləri səyahətçilərdə məmnunluq doğurur

Dünya Turizm Təşkilatının statistikasına əsasən, hər il səyahət etmək istəyənlərin təxminən 30-35 faizi istirahət mərkəzlərinə məhz qış fəslində üz tutur. İsveçrə, Skandinaviya ölkələri, Çexiya, ABŞ, Kanada və Rusiya qış turizminin inkişaf etdiyi ölkələr sırasındadır. COVID-19 pandemiyasının bu sahədə ortaya çıxardığı çətinliklərə baxmayaraq, son illər Azərbaycanda turizm sahəsində də dünya standartlarına uyğun böyük inkişaf var. Zəngin mədəni-tarixi irsə və əlverişli təbii şəraitə malik olan ölkəmizdə turizmin əksər növlərinin - kond, müalicə-sağlamlıq, ekoloji, mədəni, sosial və s. inkişafı üçün geniş imkanlar mövcuddur.

Azərbaycanda 2002-2005-ci illərdə turizmin inkişafına dair Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi nəticəsində qış turizminin genişləndirilməsi üçün mübit şərait yaradılıb. Beynəlxalq turizm bazarına inteqrasiyanın təmin olunmasının əsası qoyulub, eyni zamanda milli turizm kompleksinin rəqabətə davamlılığı yüksəlib. Fəaliyyət göstərən mehmanxana və mehmanxana tipli müəssisələrin sayı ildən-ilə artıb. Bu obyektlərdə ümumi yerlərin sayı əvvəlki illərlə müqayisədə təxminən üç dəfə çoxalıb, xidmət səviyyəsi nümunəvişdir. Bu ünvanlarda çalışanların ekseriyəti Azərbaycan Turizm İnstitutunun nəzdində müxtəlif peşələr üzrə xüsusi kursu bitirmiş mütəxəssislərdir.

Ölkəmizdə turizm şirkətlərinin sayı artıqca, bu sahənin inkişafına dövlət səviyyəsində dəqiyyə göstəriləndikcə, onların arasında rəqabət də güclənir. 20 ilə yaxındır ki, hər il Azərbaycanda beynəlxalq turizm sərgisi və digər təbliğat-təşviqat xarakterli tədbirlər, görüşlər təşkil olunur. Görülən kompleks işlərin nəticəsi olaraq ölkəmizə gələn turistlərin sayında ilbət artım müşahidə olunur. Azərbaycan üçün turizmde ən böyük bazar Rusiya və digər MDB dövlətləridir. Müşahidələrdən görünür ki, ölkəmizdəki turizm obyektləri sırasın-

da Qusar şəhərindən 30 kilometr şimalda yerləşən, 2045 hektardan artıq ərazini əhatə edən Şahdağ Qış-Yay Turizm Kompleksinin fəaliyyəti əcnəbi qonaqlar üçün ən məmnunluq doğuran ünvanlardandır. Bu məkanda bir neçə gün öncə qonaq olmuş müəssisənin Sobyudayev Andrey Dmitriyeviç deyir ki, Şahdağ Qış-Yay Turizm Kompleksində xizək və digər qış idman növləri ilə məşğul olmaq, ailəsi ilə birlikdə asudə vaxtını xoş və mənalı keçirmək ona xüsusi zövq verdi.

Söhbət zamanı müəssisəni söylədi ki, dünyada baş verən iqtisadi böhran, Avropa və Şərq ölkələrində vəziyyətin qeyri-sabit olması və pandemiya səbəbindən insanlar bu ölkələrə səyahət etməyə təvərrüdü edirlər. Mən Rusiyanın Kemerova vilayətindənəm, yaşadığım şəhərdə tanış və dostlarım Azərbaycana səyahət etməyi daha məqsəduyğun bilirdilər. Odu ki, biz ailəlikə buranı seçdik və çox məmnunuq ki, yanılmamışıq. Dağlar və vadilər diyarı olan bu bölgənin flora və faunası da özünəməxsusluğu ilə seçilir. Meşələrlə örtülü ərazilər, Şahnabaz və Laza şalələri qeyri-adi mənzərəsi ilə bizi heyretə gətirdi. Arada vaxt tapıb Bakını da gözdük. Dost-tanış üçün sizin ölkənizə məxsus, Çiçərişəhər, Şirvanşahlar sarayı, tarixi abidələr və görməli

yerləri əks etdirən suvenirlər aldıq. Qayıdanda bu gözəl yerlər və mənalı istirahətimiz barədə yaxınlarımızı da danışacağıq. Ölkəmizdə olmağımızdan çox şadlıq, təəsüratımız böyükdü...

Ölkəmizin şimal bölgəsində olduğu kimi, cənub bölgəsində də qış turizminin özəllikləri turistlərdə böyük marağı doğurur. Bir tərəfdən Talış dağları, digər tərəfdən Xəzər dənizi ilə əhatə olunmuş Lənkərana gələnlərinin çoxu əsasən dağlıq ərazilərə gəlməyə, gəzintiye çıxmağa üstünlük verirlər. İrəvan Təbriz şəhərindən olan Yusif Gəncəli dedi ki, Lənkərana ailəliklə 10 günlük istirahət etməyə gəlmişik. Xanımım Həbibə, uşaqlarım, qardaşım ağa Həbib və ağa Rza da mənimlərdir. İstirahətimiz üyeyimizcədir. Lənkəranın dağlıq meşələri, mənzərəli yerləri, gözəli və yaxşı istirahət guşələri var. Xatırladım ki, valideynlərim Gəncədən olub, 1918-ci ildən sonra İrana mühacirət etmişlər. Azərbaycanı çox sevirmiş, iki gün bundan əvvəl Bakıya gəzməyə gəlmişdik. Hərbi Qənimətlər Parkında olduq, şəhər, xüsusilə Dənizkənarı bulvarı çox möhtəşəmdir, Qələbə soraqlı uğurlarımız bizi də sevindirir. Qismət olsa, Novruz bayramında da Bakıya gəlmək fikrimiz var. Tanrıdan istəyimiz budur ki, bu il xalqımız üçün daha uğurlu və bərəkətli olsun.

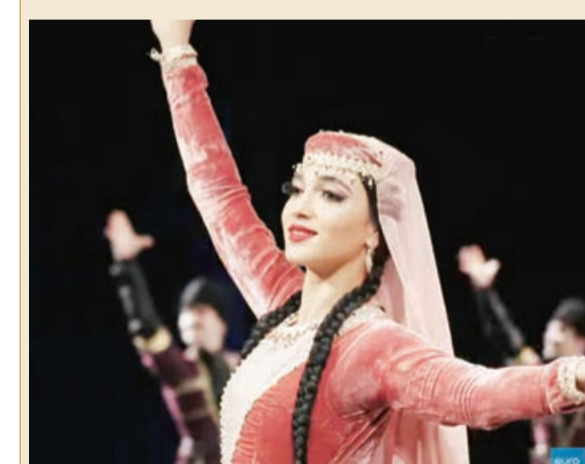
Qış turizminin inkişafı baxımından əlverişli şəraitə malik ölkəmizdə, xüsusilə Qusar, Qəbələ, Gədəbəy, Quba, Göygöl və Naftalanda yaradılan istirahət guşələri də diqqətçəkəndir. Ötən il Naftalana gələn turistlərin sayı üç dəfədən çox artıb. Naftalan şəhərinə 2020-ci ildə 4,7 min nəfər turist gəlmişdisə, 2021-ci ildə bu say 16 min nəfəri ötmüşdür. Naftalanda fəaliyyət göstərən turizm obyektlərində gün ərzində 3 min nəfəri qarşılanmaq, onlara yüksək səviyyədə xidmət göstərmək mümkündür.

Xatırladaq ki, ölkəmizin turizm baxımından əlverişli yerlərinə səyahətə tur paketləri vasitəsilə təşkil olunur. Həmin tur paketlərinin qiymətlərinin müxtəlifliyi isə ilk növbədə səyahətin müddətindən, hotellərdə göstərilən xidmətlərin qiymətlərindən, əyləncəli proqramların təşkilindən asılıdır. Qeyd edək ki, COVID-19 pandemiyasının qadağaları azaldıqca, ölkəmizə gələn turistlərin sayında da artım müşahidə olunur.

Rəhman SALMANLI, "Azərbaycan"

Xalq sənəti

"Euronews" Azərbaycanın xalq mahnıları və rəqsləri barədə süjet hazırlayıb

Kökləri qədim zamanlara gedən Azərbaycan xalq rəqsləri çox rəngarəngdir. Onları həm şiltə gözəlliyi, həm də ifadəli atletizmi ilə fərqləndirmək olar.

Bu fikirlər dünyanın məşhur televiziyaşısı "Euronews" un Azərbaycanın folklor mahnıları və xalq rəqsləri haqqında süjetində yer alıb.

Süjetdə xalq rəqslərinin Azərbaycan mədəniyyətində xüsusi yer tutduğunu vurğulanı. Telekanal onu da qeyd edir ki, 1938-ci ildə yaradılan Azərbaycan Dövlət Rəqs Ansamblı dünyanın müxtəlif ölkələrində çıxış edib. Ansambl geyim, saç düzümü, qrim detallarına diqqətlə yanaşması ilə seçilir.

Rəqs müəllimi Saina Əhmədovanın sözlərinə görə, qadınların rəqs etdiyi havada bir çox xüsusiyyətləri ilə fərqlənir. Burala bədənini yuxarı hissəsinin hərəkəti, baxışları xüsusi əhəmiyyət kəsb edir: "Stekankarla rəqs dediyim özəlliklərdən biridir. Qızlar şərbətlə doldurulan stekankla elə rəqs etməlidir ki, bir damcı da olsun su yerə tökülməsin".

Ansamblın rəhbəri Rüşət Xəlilzadə kişilərin rəqs barədə danışaraq deyir: "Azərbaycanda kişi rəqsində başında qadınların pərvazlandıraraq uçağa hazırlanan qartal simvolizə edir. Rəqqaslar oynayarkən bəzi elementləri barmalarının ucunda edir. Bu, çox çətindir. Ümumiyyətlə, kişi rəqsleri əsl idman yarışmasıdır. Xatırladıq. İştirakçılar sanki bir-biri ilə bəhsə girəcək daha yuxarı tullanmağa, hərəkətləri daha sürətli etməyə çalışırlar".

Dünya olduğu kimi

Qayaüstü rəsmlərdən Olimpiya oyunlarından

Qədim insanın təbii təkamül prosesində onun fiziki gücü, cəldliyi, reaksiya qabiliyyəti, sağlamlığı olduqca böyük əhəmiyyət kəsb edib.

Yalnız bu keyfiyyətlərə malik insanlar təbii seçmənin süzgecindən keçə bilərlər. İnsan yaşamaq naminə vəhşi heyvanlarla vuruşub, sürətli qaçışı, eləcə də fiziki qüvvəsi hesabına təhlükələrdən xilas ola bilib. Belə bir cəhət hər bir insanın özünün fiziki kamilliyinin qayğısına qalması tələbini ortaya çıxarıb.

Zaman ötdükcə insanlar öz aralarında fiziki və əqli qabiliyyətlərini sınamaq məcburiyyətində qalıblar. Mehiz fiziki sınaqlardan keçən adamlar tayfa və qəbilə başçıları olublar. Beləcə insanlar arasında öz fiziki keyfiyyətlərini mübarizədə sınamaq tələbi də meydana çıxıb. Cəmiyyət inkişaf etdikcə bu sınaqın, mübarizənin forma və üsulları dəyişib, müxtəlif növləri meydana gəlib. Başer mədəniyyətinin ən böyük nailiyyətlərindən biri olan idmanın yaranmasının əsasında belə mübarizə formaları durur. İnsanların yerinə yetirdikləri fiziki hərəkətləri və əmək vərdişləri üzrə sınaqların, döyüş və mübarizə növlərini, məsələn, güleş, qaçış, tullanma, ağırliqaldırma, üzümək, avar çəkmək, ox atmaq, qılınc oynatmaq, nize tullamaq və digər fiziki hərəkətləri ilk idman növləri kimi qəbul etmək olar. Şübhə yoxdur ki, bütün xalqlarda bu cür idman növləri olub. Bu növlərdən hər hansı

birini üzrə ilk idman yarışının ilk dəfə harada, nə vaxt keçirilməsi haqqında dəqiq fikir söyləmək mümkün deyil. Arxeoloji tapıntıların əsasında onu demək mümkündür ki, atletlərin ilk yarış güleş üzrə olub. Güleş qədimdən qədim məlumat b.e.ə. XXVII-XXVI əsrlərə təsadüf edir. B.e.ə. VIII əsrə aid edilən "Güleş" dastanında b.e.ə. üçüncü minilliyə aid olan Şumer abidələrinə istinadla güleş üzrə yarış haqqında məlumat verilir.

birini üzrə ilk idman yarışının ilk dəfə harada, nə vaxt keçirilməsi haqqında dəqiq fikir söyləmək mümkün deyil. Arxeoloji tapıntıların əsasında onu demək mümkündür ki, atletlərin ilk yarış güleş üzrə olub. Güleş qədimdən qədim məlumat b.e.ə. XXVII-XXVI əsrlərə təsadüf edir. B.e.ə. VIII əsrə aid edilən "Güleş" dastanında b.e.ə. üçüncü minilliyə aid olan Şumer abidələrinə istinadla güleş üzrə yarış haqqında məlumat verilir.

Azərbaycan xalqının tarixi qədim olduğu kimi, idmanın inkişafı da uzaq keçmişdən başlanır. Hələ eramızdan iki min il əvvəl Azərbaycanda tunc əsrlərin işləndiyi vaxtlarda (Tunc dövrü) insanların müxtəlif fiziki hərəkətlərini əks etdirən yazılara, rəsmlərə rast gəlinir. Qobustan qayaüstü rəsmlərdə həkk olunmuş çoxlu rəsmlər, cizgilər ov səhnələrini, heyvan fiqurlarını, insanların rəqs və digər fiziki hərəkətlərini təsvir edir. Xalqımızın dastan və nağıllarında, yazılı abidələrində güleş yarışlarından çox bəhs olunur. Qədim yazılı abidəmiş olan "Dədə Qorqud" dastanında güleş yavaş, digər təkətəbə mübarizə növlərindən də geniş bəhs olunur. Bu mübarizələrin çox vaxt yarış məqsədilə keçirildiyi qeyd olunur. Qədim Şərqi yazılı və şifahi xalq yaradıcılığı ilə bağlı olan mədəniyyət abidələrində fiziki hərəkətlər haqqında xeyli məlumat verilir. "Avesta" kitabında insan bədəninin təmizlik və gözəlliyi xüsusi olaraq qeyd olunur.

Kompüter şahmatı proqramına uduzan şahmatçılar

Kompüter şahmatı proqramları hazırkı dövrdə şahmat oyununun vacib hissəsidir. Şahmat üzrə dünya çempionu Harri Kasparov 1997-ci ildə kompüter şahmatı proqramına 6 partiyada uduzdu. Bu hadisə bütün şahmat cəmiyyəti üçün şok oldu. 2006-cı ildə dünya çempionu Vladimir Kramnik də kompüter şahmatında uduzdu. Bu hadisələr kompüter şahmatlarının nə qədər güclü olduğunu göstərir. Bütün gününə bu proqramlardan təkmilləşmək istəyən bütün şahmat oyunçuları istifadə edə bilərlər.

Olimpiya oyunlarının ən ayaşlı qalibi

Beynəlxalq idman aləminin ən populyar idman müsabiqəsi olan Olimpiya oyunları ilk dəfə qədim Yunanıstanda keçirilib.

Olimpiya oyunlarının bərpə olunması təşəbbüsünü XIX əsrin sonlarında fransız ictimai xadimi Baron Pyer de Kuberten təklif edib. Onun dövründə Yay Olimpiya Oyunları kimi tanınan bu beynəlxalq tədbir 1896-cı ildən etibarən hər 4 ildən bir keçirilir. Bura dünya mübarizələrinin baş verdiyi illər daxil deyil. 1924-cü ildə Qış Olimpiya Oyunları təsis edilmişdir.

Sürət konkisində çempion olmuş Cənubi Koreyadan olan Kim Yun Mi Olimpiya oyunlarının ən ayaşlı qalibidir. 1994-cü ildə olimpiadalar keçirildiyi zaman o, 13 yaşında idi. 1997-ci ildə 16 yaşadək uşaqların Olimpiya oyunlarında iştirakına qadağa qoyuldu. Bununla uşaqların erkən yaşda yarışlara qatılmağa məcbur edilməsinin qarşısı alındı.

Afinada keçirilən ilk miasir Olimpiya oyunları qadınlar üçün təşkil edildi. İlk dəfə 1900-cü ildə Parisdə keçirilən yarışlarda qadınlar komandalara daxil edildi.

Azərbaycan ilk dəfə 1996-cı ildə müstəqil dövlət kimi Olimpiya oyunlarına qatılıb və öz ərazisində bütün Olimpiya oyunlarında idmançılarımız iştirak edirlər.

Bilirsinizmi?

- + Beş Olimpiya üzvü beş qitənin birliyini simvollaşdırsa da, onlardan heç biri müəyyən bir qitənin simvolu deyil. Üzvlərinin mavı, qırmızı, sarı, yaşıl, qara rəngləri dünya dövrlərinin bayraqlarında ən çox yayılan rənglərdir.
- + Bütün Dünya Kuboklarında iştirak edən yeganə ölkə Braziliyadır.
- + Xokkey üçün Olimpiya sahələrində mavi örtük ilk dəfə 2012-ci ildə London Olimpiadasında istifadə olundu.
- + "Detroit Free Press"-in apardığı araşdırma görə, peşəkar xokkey oyunçularının 68 faizi bu üstündə on azı bir dişini itirir.
- + 1932-ci ildə qadınlar arasında qaçış üzrə yarışda Polşadan olan bir idmançı - Stanislava Valaseviç dünya rekorduna yiyələnib. Ancaq ölmündən - 1980-ci ildən sonra Stanislavanın əslində kişi olduğu məlum olub.
- + Dünya çempionatında bir futbolçu vurduğu qola görə öldürülüb. Bu, Kolumbiya futbol komandasının müdafiəçisi Andres Escobar idi.
- + 1994-cü il Dünya Kubokunda ABŞ-a qarşı matçda öz qapısına qol vurub. Bu görüşdən bir neçə gün sonra Escobar öz avtomobilində öldürülüb.
- + Sovet idmançısı Aleksander Medved sarıboğazlı üzrə on qəlibi dünya çempionatının qalibi olub.
- + Ən sürətlə qaçan şəxs Yamaykadan olan Usain Bolt-dur. 2009-cu ildə dünya rekordlarını yeniləyən Bolt yüz metr məsafəni 9,58 saniyəyə, iki yüz metr məsafəni isə 19,19 saniyəyə qət edib.
- + İlk avtomobil yarış 1894-cü ildə "Paris-Rouen Qran Prisi" adı ilə keçirilib. 126 km-lik yarış 6 saat 48 dəqiqə davam edib. Avtomobillərin orta sürəti sadəcə 19 km/saat olub.

Məşhur polo oyunu Şərqi çovqan yarışları əsasında yaradılıb

Hələ qədim dövrlərdə cür yarışları, at üstündə gülüşmə, qılncəllama, yambaqapma, çovqan buzaşası kimi idman yarışları türk dilində xalqlar arasında geniş yayılmışdır.

Komanda oyun növü olan çovqan yarışları eramızın birinci minilliyinin ortalarında formalaşmış, yüz illər ərzində Azərbaycanda, Orta Asiyada, İranda, Türkiyədə, İraqda və qonşu ölkələrdə məşhur olub. Mənbələr XII əsrdə islam dünyasının mədəni mərkəzlərindən olan Bağdadda Orta Şərqi ölkələrinin atçaparıları arasında tarixdə ilk beynəlxalq çovqan yarışlarının keçirildiyini göstərir. Çovqan yarışlarının keçirildiyi qədimdən məşhur olduğu faktlarla təsdiqlənib. Örenqalada aparılmış arxeoloji qazıntılar zamanı tapılan şifəli qab üzərində çovqan oyununun təsvir edildiyi rəsm bu oyunun IX əsrdə Beyləqan şəhərində yayıldığını əyani sübut edir. Dahi Nizaminin Xosrov və Şirin əsərində və Dədə Qorqud boylarından da məlum olur ki, Azərbaycanda çovqanın tarixi

hətta VI-VII əsrlərə, belkə ondan da qabaqlara gedib çıxır. Çovqanın qədim Azərbaycan oyunlarından biri və ən fəxrli olanıdır. Qədim Azərbaycan miniaturalarında bu oyunun dönmə-dönə təsvir edilməsi, yazılı mənbələrdə onun keçirilmə qaydaları haqqında məlumatların verilməsidir. Qarabağ atları üzərində oynanılan Azərbaycan milli çovqan oyunu UNESCO-nun qeyri-maddi mədəni irs siyahısına daxil edilmişdir.

Şərqi çovqan tapmış başqa idman növləri kimi, çovqan oyunu da Azərbaycandan dünyanın müxtəlif regionlarına yayılıb. Mehiz İngilislərin təşəbbüsü ilə bu oyun polo adı altında ilk dəfə 1900-cü ildə Parisdə keçirilən II Olimpiya oyunlarının proqramına daxil edilmişdir. Polo adının yaranması XIII-XIV əsrlərdə yaşamış İtalyan sayyaxı Marko Polo-nun adı ilə bağlıdır. Azərbaycana səfər edən Polo insanların at üzərində oynadığını bu oyunu görür və ölkəsinə qayıtdıqdan sonra oyunu öz soyadı ilə adlandırır.

Marafon yarışının təşkil ideyasını fransız verib

Marafon yarışının təşkil ideyasını ilk dəfə 1896-cı ildə fransız filoloq Mişel Breal irəli sürüb. Bu təşəbbüsü müasir Olimpiya oyunlarının əsası qoyan Pyer de Kuberten və digər yunan təşkilatçılar dəstəkləyiblər.

Marafon yarışının tarixi qədim Yunanıstanla bağlı olsa da, o zaman belə bir idman növü olmayıb. Marafon yarışının yaranması çox maraqlı tarixi hadisə ilə bağlıdır. Əhəmənlilərin dövlətini hökmdan I Dara Yunanıstanı hücum edərək bir sıra yunan şəhərlərini özünə tabe edib. Marafon şəhəri uğrunda e.ə. 490-cı ildə baş verən döyüşdə afinalılar qalib gəlir. Rəvayətə görə, Afina döyüşçülərindən biri - Fidippid Marafon həmyerilərinə qələbə xəbərini çatdırmaq üçün dayanmadan doğma şəhərinə doğru qaçır və şəhərə gəlib çatan kimi "Sevinin, afinalılar, biz qalib gəldik!" deyərək ölür.

Afinalı döyüşçülərinin Marafonda Afina qədər qaçması 1896-cı ildə Beynəlxalq Olimpiya Komitəsi tərəfindən yeni yarış növünün - marafon yarışının təsis olunmasına gətirib çıxarıb. 1896-cı ildə Beynəlxalq Olimpiya Komitəsi Marafon döyüşünün baş verdiyi ərazidən Afina qədər heç bir məsafəni ölçüb və onun 34,5 kilometr olduğunu müəyyən edib. 1896-cı ildə keçirilən ilk müasir Olimpiya oyunlarında və 2004-cü ildən Olimpiya oyunlarında marafon qaçışı Marafon üzənliyindən Afina qədər olan məsafə üzrə keçirilib.

Marafon 1896-cı ildən Olimpiya oyunlarında kişilər, 1984-cü ildən isə qadınlar arasında yüngül atletika yarışlarının proqramına daxil edilmişdir.

Ən uzun davam edən şahmat oyunu

İlk dəfə Hindistanda yaranmış şahmat idman növü ilə Qərbi ölkələri yalnız IX əsrdə tanış olublar. Şahmat oyunu zaman-zaman dəyişikliklərə məruz qalararaq müasir vəziyyətinə gəlib çatıb.

Piyada fiqurların başlanğıc mövqeyindən 2 dama gediş etməsi ilk dəfə 1280-ci ildə İspaniyada təbliğ olunub. İndi piyadaları ata, filə, topa və vəzirə çevirmək olsa da, əvvəllər bu mümkün deyildi. Bütün tarix boyu vəzir çox sayılı dəyişikliklərə məruz qalıb. Əvvəl o, diaqonal üzrə yalnız 2 dama gədə bilirdi, sonra isə fil kimi gətməyə başladı. Hazırda vəzir diaqonal üzrə həm üfüqi, həm də şaquli xətt üzrə hərəkət edə bilər.

Şahmat üzrə ən uzun tumir 269 gedişdən ibarət olub. O, 20 saat 15 dəqiqə davam edib və mübarizə heç-heçə bitib.

Dünyada şahmatı gözəbəğli oynaya bilən insanlar da var. Təbii ki, bu cür oyun oynamaq üçün oyunçunun beyinində özünü oyun lövhəsi qurması lazımdır. 1960-cı ildə macar Yanus Feş gözəbəğli şahmat oynamağa görə rekord göstərici sahibi olub. O, 52 rəqibə qarşı 31 partiyaya oynayıb.

Şahmat oyunu əsasında şahmat fiqurlarını, lövhəsini və s. dəyişən bir sıra oyunlar da əmələ gəlib. Həttə iki lövhəni bir-birinin yanında qoyaraq İsvəc şahmatı oynamaq olub. Bu oyunda rəqibin lövhəsindən fiquru götürüb onu digər lövhədə oynayan partnyora vermək olar.

İlham İSABALAYEVA, "Azərbaycan"

Sağlıq olsun

Kim sevir sə idmanı...

İnsan bədənini hərəkət üçün yarandı. Az hərəkətli həyat tərzini bədənini təzə etməyə, əhvali-ruhiyyənin emmısına, bəzi insanlarda isə depressiyaya, bir sözlə, sağlamlıq problemlərinə gətirib çıxarıb. Elmi faktlarla da sübuta yetirilib ki, fiziki iş görmək, idman hərəkətləri etmək, piyada gəzmək sağlamlıq əsas şərtlərindəndir. Buna görə də erkən yaşlardan fiziki cəhətdən fəal həyat sürmək vacibdir.

İdmanla məşğul olmağın ən başlıca səbəblərindən biri ürəyi möhkəmləndirmək, yüksəlmis qan təzyiqini nəzarətdə saxlamaqdır. Belə ki, idman hərəkətləri qanda olan trombların sorulmasına kömək edir və orqanizmin tez qocalmasını qarşısını alır. İnsan aktiv hərəkətlər etdikcə oksigen bədənə daha tez çatır. İdman insanın xroniki yorğunluğunu aradan qaldırır. Çünki bu zaman beyində əlavə oksigen ehtiyatı yaranır ki, bu da gün ərzində insanı yorulmağa qoymur.

İdman insana depressiv vəziyyətdən çıxarmağa və yuxusuzluğundan qurtulmağa kömək edir. Orqanizmə adrenalin normaya düşür, digər stres əmələ gətirən hormonlar azalır.

Bədən güclənir, xəstəliklərə qarşı müqavimət artır

Türkiyəli fiziki müalicə və reabilitasiya mütəxəssisi professor doktor Turan Uslu bildirir ki, idman etmək sayəsində əzələlər, ümumilikdə isə bədən güclənir və xəstəliklərə qarşı müqavimət artır. Uşaqlıq və gənclik yaşlarında olmasa da, 30-35 yaşdan sonra insanlarda əzələ və sümüklərin kütləsi tədricən azalmağa başlayır. Bu yaşdan etibarən hər on ildən bir əzələ və sümüklərin kütləsi 5 faizə qədər azalır. Lakin bunun qarşısını əhəmiyyətli dərəcədə almaq və hətta itkiləri qismən bərpa etmək mümkündür. Bunun üçün mütəmadi olaraq idman proqramlarında iştirak etmək lazımdır. Hət-

ta yaşlı insanlarda da əzələ kütləsi idmanla artırıla bilər.

Mütəxəssis vurğulayır ki, meşq edərək əzələləri işlətmək isə onların elastikliyi və gücünü artırır. Meşq əzələ liflərinin sayını artırırsa da, onların qalınlaşmasına və kütləsinin artmasına səbəb olmur. Bu, əzələlərin güc mərkəzi olan mitoxondriyalrın sayını və keyfiyyətini də artırır.

Çevik və güclü əzələlər piylənir, həmçinin saxlanmayaraq bədən görüntüsünü də estetik göstərir. Onurğa, qarı və çanaq əzələlərinin gücləndirilməsi və onların elastikliyi artırılması ümumi sağlamlıq problemlərini aradan qaldırmağa kömək edir, onurğanın dözümlülüğünü artırır, işin səmərəliliyini və məhsuldarlığını artırır.

Fiziki fəaliyyət orqanizmin qocalma prosesini ləngidir

T.Uslu qeyd edir ki, fiziki fəaliyyət bədənə daha güclü təsir edir. Yağ nisbəti aşağı olan bədən isə daha sağlam olur. Damarlarda dolaşan və zamanla onların divarlarında toplanan, damarların daralmasına və tıxanmasına səbəb olan yağlar (LDL, trigliseridlər) azalır. Bədən üçün faydalı olan və damar tıxanmasına səbəb olan yağları (HDL) miqdarını artırır. Bu baxımdan idman qan-damar xəstəliklərinin, serebral iflic və infarktların aradan qaldırılmasına kömək edir. Həmçinin sağlamlıq və açıq damarlar bütün bədənə daha yaxşı qan tədarükü və oksigen təminatı təmin edir.

Diqqət

İnfarkt riskini azalda bilərsiniz

Bir sıra tədqiqatlar sübut edib ki, fiziki fəal insanlar arasında miokard infarktının rastgəlmə tezliyi azhərəkətli insanlara nisbətən daha aşağıdır.

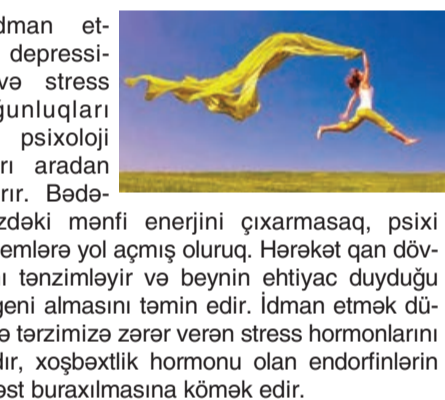

Amerikalı idman həkimi və tədqiqatçı Coe Devall apardığı araşdırma zamanı əsasən müəyyən edib ki, əgər davamlı şəkildə fiziki məşqlər etsəniz, miokard infarkt riskini 30 faizə azaltmış olarsınız. Mütəxəssis deyir ki, əgər siz oturmaq həyat tərzini yaşayan insansınızsa, keçirəcəyiniz 25 faiz təşkil edəcək, sonrakı 5 il ərzində isə bu rəqəm 75 faizə yaxınlaşacaq. Lakin davamlı şəkildə idmanla məşğul olursunuzsa, ilk 24 saat ərzində ölmə riskiniziz 25 faizə qədər enəcək. Əgər siz hər gün 30 dəqiqə təşkil edəcəyiniz 25 faizə qədər enəcək. Əgər siz hər gün 30 dəqiqə təşkil edəcəyiniz 25 faizə qədər enəcək. Əgər siz hər gün 30 dəqiqə təşkil edəcəyiniz 25 faizə qədər enəcək.

Psixologiya

Təbii antidepressant

İdman sağlamlıq həyat üçün vacibdir. Həm də idman yalnız bədənə fiziki fayda vermir, bir çox psixoloji pozuntuların müalicəsində də effektiv rol oynayır.

İdman etmək depressiya və stress pozğunluqları kimi psixoloji halları aradan qaldırır. Bədənimizdəki mənfəi enerjini çıxarmasaq, psixi problemlərə yol açmış olur. Hərəkət qan dövranını tənzimləyir və beyin ehtiyac duyduğu oksigeni təminatı təmin edir. İdman etmək düşüncə təmizləyici zərər verən stress hormonlarını azaldır, xoşbəxtlik hormonu olan endorfinlərin sərbəst buraxılmasına kömək edir.

Sinir hüceyrələrinin inkişaf etdirən idman sahədə koordinasiya və sürətlə hərəkət etmək qabiliyyətini yaxşılaşdırır. Hər gün idman edən insanlar ehtiyacın nisbətən daha az depressiyaya düşürlər. Bu vəziyyətdə idman sözlən əsl mənada təbii antidepressant rolunu oynayır.

İdman bioloji saata uyğun olaraq melatonin adlı yuxu hormonunun ifraz olunmasına kömək edir. Beləliklə, daha nizamlı və keyfiyyətli yuxu rejimi əldə edilir və bu, gün ərzində özünü daha yaxşı hiss etməyimizə kömək edir.

Azadlıq idmanla məşğul olan insanların özünü inandırmağa daha yüksək olduğunu ortaya çıxarıb. Özünü inandırmağa daha yüksək vəziyyətlərdə daha çox seçilə bilərlər.

Yaşam

Gəzərək ömrünüzü uzadı

Hər gün müntəzəm gəzinti etməyin ürək sağlamlığından tutmuş cəmi nəzərə alınacaq qədər bir çox faydası var.

Bu sadə və təsirli məşqin ən mühüm faydası qocalmanı gecikdirməsi və ömrü uzatmasıdır. Tədqiqatlar sübut edib ki, həftədə təxminən 20-25 kilometr piyada gəzən insanlar yeriməyənlərə nisbətən daha uzun yaşayırlar.

Qısa, sürətli gəzintilər ürək və ağciyər sağlamlığı qoruyur və yaxşı yoldur. Bunun üçün hər gün 20-25 dəqiqə gəzmək lazımdır. Gəzinti həm də stress üzünə yaxşı çarədir. Gəzərək qan təzyiqinizi tənzimləyir, xoşbəxtlik hormonu olan endorfin ifraz olunur və özünüzü rahat hiss edə bilərsiniz.

Daimi və ritmik yerləşməyə kömək edir. Hər gün 20 dəqiqə gəzmək artıq piyləri örtmək və 7 kilo arılmağa müvafiqdir.

Gəzinti zamanı bədəniniz duruşunu düzəltməyə kömək edir. İrəli və arxaaya ağıllıca gəzinti gəzirmək vacibdir. Bu, bədəninizə bir hissəsinin bərabər şəkildə gediş müsbət təsirini təmin edir. Qollar da vacibdir, çünki gəzinti zamanı gücünüzü artırmaq və ayaq hərəkətlərini tarazlaşdırmaq qollarınız üçün vacibdir. Qolları yirmək 5-10 kalori yandırır. Əllərinizi yumruq kimi sıxmalısınız ki, qanınız nizamlı hərəkət etsin.

Məsələ

Hansı yaşda hansı idman növü faydalıdır?

Alimlər bildirirlər ki, əgər fiziki fəallığı zamanı yaş amilini nəzərə almasanız, bəzi hallarda sağlamlığınızda ciddi zərər yətlə bilər.

"The Conversation" tibb jurnalında hansı fiziki fəallığı hansı yaşda sağlamlığa faydası ilə bağlı alimlərin tövsiyələri dərc olunub. Alimlər göstəriblər ki, fiziki məşqlər inkişaf etməyə, əzələləri möhkəmləndirməyə, özünü və gücünü inamı inkişaf etdirməyə, yuxunun sağlamlıq rejimini qorumağa və gümrəyə gətirməyə kömək edir. Kiçik yaşlardan uşağın müxtəlif bacarıqlarını inkişaf etdirməyə və idmanın bütün növləri ilə məşğul olmağı sınaqdan keçirmək vacibdir. Bunun üçün uşaqlar üzgüçülükdən tutmuş güleş qədər bütün növlər üzrə idmanla məşğul olmalıdırlar. Həmçinin uşağın "sərbəst" fiziki fəallığına - parkda və ya uşağ meydançasında oynamaqna imkan verməyə də əhəmiyyətlidir.

Bəzən yeniyetmələrin idmanla marağı azalmağa başlayır, bu, qızlar üçün xüsusilə səciyyəvidir. Lakin bu yaşda idmanla məşğul olmaq təkcə yaxşı fiziki formada qalmağa deyil, yeniyetmələr üçün səciyyəvi olan stressin səviyyəsini azaltmağa və qorxuların xilas olmağa da kömək edir. Bu yaşda idmanın komanda oyunlarına üstünlük ver-

özünü bürzə verməyə başlayır. Bu yaşda adətən 2-ci tip diabet özü göstərir. Qadınların hormonal fonda dəyişikliklər, əsasən estrogenin səviyyəsinin aşağı düşməsinə səbəbdən xüsusilə ürək-damar xəstəliklərinə tutulurlar. Əzələ kütləsini qoruyub saxlamaq üçün həftədə minimum iki dəfə güc məşqləri edilməlidir. Həmçinin həftədə iki dəfə meşq kardio-meşqlər hiss etmək lazımdır. Bu, sürətli yerimək və ya yüngül qaçış ola bilər.

60 yaş: Bu yaşdan sonra xroniki xəstəliklərin yaranması və artması riski artır. Mütəxəssislər qeyd etdiyinə görə, fiziki fəallığı bu riskləri azalda bilər. Gücü inkişaf etdirmək və rahatlıq sürməklə, qaçışa, xizək sürməklə və üzgüçülüyə gəlməklə etmək olar.

40 yaş: İnsanlar adətən bu yaşda artıq çəki yığılmağa başlayır. Ekspertlərin sözlərinə görə, bu vaxt güc meşqləri vacibdir. Güc meşqləri neinki artıq çəki yığılmağa mane olur, həm də əzələ kütləsinin itirilməsini ləngidir. Əgər heç vaxt güc tələb edən meşqlər etməmişsinizsə, o zaman qantellərə başlayın və sonradan güc trenajorlarına keçin. Qaçış da faydalı ola bilər.

50 yaş: İnsanın fiziki bacarıqları bu yaşda nəzərəcarpaçq dərəcədə zəifləyir. Tez-tez ağrıya, narahatlığa qarşılaşır və müxtəlif xroniki xəstəliklər

Yasəmən MUSALEYEVA, "Azərbaycan"

15 beynəlxalq yarışa evsahibliyi,
182 turnirdə iştirak,
179 qızıl medal

Azərbaycan
idmançıları ötən ili
uğurlu nəticələrlə
baş vurdular

Əvvəlki 1-ci səh.

Doğrudur, istərdik ki, Azərbaycan idmançıları ən azından Rio Olimpiadasında qazınan 18 medallıq nəticəni təkrarlasınlar. Lakin dünyanı ağışına alan koronavirus pandemiyası və Azərbaycanın böyük Zəferlə başa çatan ikinci Qarabağ müharibəsi idman və idmançılarımızdan da yan keçməmişdi. Azərbaycanda bir sıra obyektlərin, o cümlədən idman zallarının fəaliyyətinə məhdudiyyətlərin qoyulması, sərhədlərin bağlı olması səbəbindən idmançılarımızın bir sıra müxtəlif səviyyəli beynəlxalq yarışlara qatılma bilmələri və digər səbəblərdən atletlərimiz Olimpiadaya normal şəkildə hazırlaşma bilmədilər. Medal sırasına-

masında isə bəzilərini deyilə kimi, vəziyyət heç də acınacaqlı deyil. Belə ki, olimpiada yığmamız Sidneydə 199 ölkə arasında 34-cü, Afinada 202 ölkə arasında 50-ci, Pekində 205 ölkə arasında 39-cu, Londonda 204 ölkə arasında 30-cu yeri tutmuşdusa, son Olimpiadada medalların sayına görə 31-ci oldu.

Karateçılarımızdan Rafael Ağayev (kumite, 75 kq) və İrina Zaretska (kumite, +61 kq) təkə finalda uduzaraq gümüş medallara sahib oldular. Digər gümüş medalı sahibi isə sərbəst güləşçi Hacı Əliyevdir.

Gümüş medalçılarımızın döyüş yoluna bir daha nəzər salsaq görürük ki, Olimpiadada heç bir qələbə əsan əldə edilmir. Kişilərin karatedə 75 kq çəki dərəcəsində mübarizəsində B qrupunda çıxış edən Rafael ilk olaraq Noa Biçlə (Almaniya) döyüldü. O, hesabda geri düşsə də, yekunda 2:1 hesabı ilə qələbə qazandı. Karateçimiz Cənəyri Yahiroy (Avstraliya) ilə dueldən də qalib ayrıldı - 5:0. O, üçüncü çərçivədə Nürkanat Ajiqanovu (Qazaxıstan) sınağa çəkdi. Rəqibini 3:2 hesabı ilə məğlub edən Rafael son turun nəticəsində asılı olma-yaraq yarımfinala vəsiqə qazandı. Təmsilçimiz qrupun son görüşündə yarışın digər favoriti Luici Busa (İtaliya) ilə döyüldü. Rəqibinə 1:3 hesabı ilə uduzan dünya çempionumuz qrupu 6 xalla 2-ci pillədə başa vurdu. O, yarımfinalda digər qrupun birincisi macaristanlı Qabor Harspataki ilə üz-üzə gəldi. Beşqat dünya və onbirqat Avropa çempionumuz rəqibini 7:0 hesabı ilə məğlub edərək finala yüksəldi. Helledici mərhələdə Rafael yenidən prinsipial rəqibi olan Busa ilə üz-üzə gəldi. İtaliyalı rəqibi ikinci dueldən də qalib ayrıldığından Rafael gümüş medalla kifayətləndi.

Karatedə qadınların +61 kq çəki dərəcəsində B qrupunda çıxış edən Avropa və dünya çempionumuz İrina ilk olaraq Yaponiya təmsilçisi Ayumi Ueska ilə qarşılaşdı və mübarizəsinin 4:1 hesabı ilə qalib başa vurdu. O, ikinci görüşündə Silvia Semerayova (İtaliya) da gücünü göstərdi. Təmsilçimiz bu dəfə 3:2 hesabı ilə qalib gəldi. Lakin Zaretska 3-cü qarşılaşmasında Sofiya Berultseva (Qazaxıstan) 4:5 hesabı ilə uduzdu. Əvəzində son döyüşündə Meltem Hocaoglu qalib gəldi. Türkiyə idmançısını 4:0 hesabı ilə məğlub edən İrina qrupu 6 xalla birinci pillədə başa vuraraq adını yarımfinala yazdırdı. Finala gedən yolda xanım karateçimiz digər qrupun birincisi olan Çinli Li Qonqla üz-üzə gəldi. Təmsilçimiz bu dəfə də qələbə qazanmaqda çətinlik çəkmədi - 7:2. Helledici mərhələdə Zaretska misirli Feryal Abdelazizə qarşılaşdı. O, uğurlu seriyani davam etdirə bildi və 0:2 hesabı ilə uduzaraq gümüş medalla kifayətləndi.

Sərbəst güləşdə 65 kq çəki dərəcəsində yarışan Hacı Əliyev mübarizəyə 1/8 final mərhələsindən başlamışdı. İlk rəqibi seneqallı Adama Dyatta oldu. Güləşçimiz rəqibini xalçaya çıxmağa peşman etdi: 4:0. Hacı 1/4 finalda Daulet Niyazbekovla (Qazaxıstan) qarşılaşdı və 9:1 hesabı ilə qələbə qazanaraq yarımfinala yüksəldi. O, bu mərhələdə hindistanlı Bayraq Puniş ilə görüşdü və uğurlu seriyani davam etdirdi. Pəhləvanımız 12:5 hesabı ilə qələbə əsasında finala vəsiqə qazandı.

Tokioda Azərbaycan millisinin heyətində helledici görüşə yüksələn ilk idmançımız qızıl medal üçün yaponiyalı Takuto

"Avro-2020"dən "Formula-1" dək

Azərbaycanın dünya və qitə miqyaslı turnirlərə evsahibliyi etməsi artıq ənənəvi hal alıb. Ötən il cüdo üzrə "Böyük dəbilqə" beynəlxalq turniri, aerobika və batut gimnastikası üzrə dünya çempionatları, 28-ci dünya yaş qrupları yarışları, şahmat üzrə Vüqar Həşimov Memorialı, "Formula-1" Azərbaycan Qran-prisi, paraçüdo üzrə Qran-prisi kimi yarışlar da Azərbaycanın yüksək təşkilatçılıq etdiyi növbəti tədbirlər kimi tarixə yazıldı.

Umumiyyətlə, 2021-ci il ölkəmiz 15 beynəlxalq yarışa evsahibliyi edib. Onlar sırasındada əsas yarışlardan biri isə futbol

bol üzrə Avropa çempionatının final mərhələsinin keçirilməsi idi. "Avro-2020" bir il təxirə salındıqdan sonra Bakı da daxil olmaqla 11 şəhərdə təşkil edildi və Azərbaycan futbol azarkeşləri paytaxtımızda qrup mərhələsinin 3 və dördüncü finalın bir oyununu tribunalarından canlı izləmək imkanı qazandılar.

Dünyanın ən böyük idman tədbirlərindən biri olan "Formula-1" üzrə dünya çempionatının ötən mövsümdə altıncı mərhələsi - Azərbaycan Qran-prisi maraqlı və gərgin mübarizə ilə yadda qaldı. Azərbaycan Qran-prisi "Red Bull Racing Honda" komandasının mexikalı üzvü Serxio Peresin qələbəsi ilə başa çatdı. İkinci yeri "Aston Martin" komandasının almaniyalı pilotu Sebastyan Fettel, üçüncü yeri isə "AlphaTauri" komandasının fransalı pilotu Pyer Qasli tutdu.

2021-ci ildə bir sıra yeni idman mərkəzləri istifadəyə verildi. Azərbaycan Prezidentinin iştirakı ilə Goranboy Olimpiya İdman Kompleksinin və Şamaxı şəhər stadionunun açılışı, həmçinin Milli Gimnastika Arenasının yeni məşq binasında, Quba Olimpiya İdman Kompleksində yenidənqurma, əsaslı təmir və tikinti işlərindən sonra yaradılan şəraitlə tanışlıq oldu.

"Qarabağ" Azərbaycan futbol tarixində bir ilke imza atdı

2021-ci il futbolda da Azərbaycan adına önəmli anlarla yadda qaldı. Belə ki, Ağdamın "Qarabağ" klubu UEFA Konfrans Liqasının play-off mərhələsinə çıxmaqla Azərbaycan futbol tarixində bir ilke imza atdı.

Mübarizəyə UEFA Konfrans Liqasının 2-ci mərhələsindən başlayan komandamızın rəqibi İsrailin "Aşdod" klubu oldu. Bakıda qolsuz heç-heçəyə razılaraq Ağdam klubu səfərdə 1:0 hesabı ilə qələbə əldə etdi. Üçüncü mərhələyə yaddır. Üçüncü təsnifat mərhələsində rəqib isə Cənubi Kiprin AEL komandası idi. Səfərdən 1:1 hesabı ilə qayıdan "Qarabağ" evdə qalib gələrək (2:1) play-off-a vəsiqə qazandı. Qrup mərhələsinə gedən yolda son rəqib isə Şotlandiyanın "Aberdin"i idi. Tofiq Bəhramov adına Respublika Stadionunda 1:0 hesabı ilə qalib gələn Ağdam klub səfərdə də qələbəyə sevinərək qrup mərhələsinə yüksəlməyi bacardılar-3:1. Qrup mərhələsində H qrupunda yer alan "Qarabağ" isə vəçərə "Bazel"i, Qazaxıstan "Kairat"ı və Kipr "Omoniya"sı ilə mübarizə apardı. Yekunda qrup mərhələsinin 2-ci yerinə başa vuran Ağdamlı play-off mərhələsinə yüksəldilər. Komandamızın rəqibi isə play-off mərhələsində Fransa "Marsel"i olacaq.

Prezident İlham Əliyevin futbol tariximizdə ilk dəfə UEFA Konfrans Liqasının play-off mərhələsinə yüksələn "Qarabağ" klubunun üzvlərinin qəbul etməsi və həmin gün imzaladığı sərəncamla klubla maliyyə dəstəyi göstərməsi idman dünyamızın növbəti nümayişiyi oldu. Qarşıda idmançılarımızı daha mötəbər turnirlər və qazanılacaq medallar gözləyir. Ümid edirik ki, son aylarda federasiyalarda aparılan islahatlar öz nəticəsini verəcək və bu da idmançılarımızın yeni-yeni nailiyyətlərdən öksəsinə tapacaq.

Elçin CƏFƏROV,
"Azərbaycan"

OXUCULARIN NƏZƏRİNƏ! "AZƏRBAYCAN"

qəzetinə 2022-ci il üçün
abunə yazılışı kampaniyası davam edir!

Abunə respublikanın bütün poçt şöbələri tərəfindən aparılır.

Eyni zamanda aşağıda göstərilən mətbuatçıyı qurumlarına müraciət edə bilərsiniz:

"Azərpoçt" MMC	(012) 598-49-55, (051) 225-02-13
"Qaya" firması	(012) 566-77-80, (050) 214-40-53
"Kaspi" MMC	(012) 432-39-55, (012) 510-82-24
"Region Press" MMC	(055) 316-79-01, (050) 316-79-01
"Səma-M" MMC	(012) 594-09-59
"Ziya" LTD	(012) 497-76-96, (050) 306-77-22
"Pressinform" MMC	(012) 598-49-52, (070) 340-01-00
"City press" MMC	(055) 819-09-26

1 illik

124,80 (yüz iyirmi dörd manat səksən qəpik) manat

6 aylıq

62,40 (altmış iki manat qırx qəpik) manat

3 aylıq

31,20 (otuz bir manat iyirmi qəpik) manat

Hörmətli oxucular!

Abunə ilə bağlı hər hansı bir problemlə
üzlaşsəniz, redaksiyaya (012) 539-59-33 nömrəli
telefona zəng vura bilərsiniz.

ABUNƏ YAZILMAĞA TƏLƏSİN!

Keçən il 752 min nəfərə sosial müavinət və təqaüd ödənilib

2021-ci ildə Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyindəki Dövlət Sosial Müdafiə Fondu tərəfindən 752 min şəxsə sosial müavinət və təqaüd ödənilib.

Nazirliyin İctimaiyyətlə əlaqələr və kommunikasiya şöbəsinin verilən məlumata görə, onlardan 466 min nəfəri sosial müavinətə, 286 min nəfəri Prezidentin aylıq təqaüdü ilə təmin olunub.

Keçən il əhəliyə sosial müavinətlər üzrə 588 milyon manat, təqaüdlər üzrə əvvəlki ilə nisbətən 28 faiz çox olmaqla 417 milyon manat ödənilib.

Son üç ildə müavinət və təqaüdlərin də elektron təyinat sistemləri (24 növbə təyinat sistemi) işə salınıb və ötən dövrdə 220 min, o cümlədən 2021-ci ildə 120 min müavinət və təqaüd təyinatı e-sistem üzərindən proaktiv qaydada aparılıb.

"Azərbaycan"

◆ Dünya gündəmi

Suriyalı cəllad Almaniyada ömürlük həbs cəzasına məhkum edildi

Almaniyanın Koblenst şəhər məhkəməsi Suriya xüsusi xidmət orqanlarının keçmiş zabitanı əfv hüququ olmamaqla ömürlük həbs cəzasına məhkum edib. O, insanlığa qarşı cinayətlərdə - Suriya müxalifəti nümayəndələrinin və onların ailə üzvlərinin kütləvi qətlərində və işğalçılar verilmişdə təqsirli bilinib.

Onun əmri ilə azı 4 min adama işğanca verilərək öldürüldü

Məhkum 58 yaşlı Ənvər Rəslandır. Prokurorluğun mülahizəsinə görə, 2011-ci ildə Suriyalı hökumət əleyhinə etiraz dalğası buruyəndə, o, keşfiyyət idarəsinin polkovnikli olub və xalq arasında "Yer üzündə cəhənnəm" adı ilə tanınan, paytaxt Dəməşqin "Al Xatib" həbsxanasında məhbusların işğalçılara rəhbərlik edib. "Ərəb baharı"nın ilk ilində onun əmri ilə azı 4 min adam zorlanıb, onlara işğanca verilib və öldürüldü.

Rəslandırla birlikdə məhəmmilər kürsüsündə onun tabeliyində olan 43 yaşlı İyad A. yer tutub. Onun bərəsində hökm sonra çıxarılaçaq. Ötən il bu proses çərçivəsində Almaniya məhkəməsi müxalifətlərin həbsdə əli olan Eyad-əl-Qəribi 4,5 il müddətinə azadlıqdan məhrum edib.

Məhkəmə qarşısında cavab verən bu adamlar Almaniya qaçqın kimi gəliblər və siyasi sığınacaq istəyiblər. Onlar 2018-2019-cu illərdə həbs olublar.

Almaniya qanunlarına görə, hərbi cinayətlər, soyqırım və insanlığa qarşı cinayətlər universal yurisdiksiyaya düşür və hətta ölkədən kənarəda törədildikdə belə, Almaniya məhkəməsi tərəfindən araşdırıla bilər.

Keçmiş məhbuslar olan prosesdə iştirak etmiş "Al Xatib" həbsxanasının keçmiş məhbusları, habelə Ənvər Rəslandırın qurbanlarının yaxınları ömürlük azadlıqdan məhrum etmə cəzası hökmünü al-qışlayıblar.

Məsuliyyətdən qaça bilmədi

Ənvər Rəslandır 2019-cu ildə həbs edilib. Həmin zaman o, artıq Almaniya-da qaçqın statusu almışdı.

O, Suriyada dövlət qulluğunda olduğunu etiraf etsə də, ünvanına irəliləmə tələblərini rədd edir. Rəslandırın dediyinə görə, əksinə, o, öz nüfuzundan istifadə edərək bir çox məhbuslara kömək etməyə çalışıb.

Onun üzərində proses bir sıra səbəblərdən indiyədək görünməmiş hesab olunur. Birincisi, bu proses bir müttəhimin özəl işinin çərçivəsindən kənarə çıxır və bütöv bir dövlətin öz xalqına qarşı genişmiqyaslı cinayətlərinin mənzərəsinə əks etdirir. Bundan başqa, müttəhim özü həmin rejimə qaçıb və o, xidmətə görə məhkum edilib.

Və nəhayət, Almaniya qəbul statusu aldıqdan sonra Ənvər Rəslandır gizlənməyə çalışıb, lakin keçmiş həmvətənləri tərəfindən dövlət əməliyyatları ilə tanındı...

Ümumilikdə 2014-cü ildən Almaniya Suriyadan 800 minə yaxın qaçqın gəlib. Onların arasında rejimin həbsxanalar və işğalçılar keçmiş qurbanları, həmçinin həlak olmuş insanların qohumları var. Ənvər Rəslandırın işində 24 iddiaçı çıxış edib. Digər 50 suriyalı məhkəmədə ona qarşı ifadə verib.

Konstitusiyaya hüquqları və insan hüquqlarının müdafiəsi üzrə Avropa Mərkəzinin məlumatına görə, Suriyada qarşıdurma dövründə rejimin yüz minlərlə əleyhdarı qəddar işğalçılara məruz qalıb, on minlərlə insan işğalçılardan dünyasını dəyişib.

Dəhşətli həbsxana hekayətləri - "Sezarın faylları"

Suriya ordusunun "Sezar" təxəllüsü ilə tanınan keçmiş hərbiçisi yerli həbsxanalarda qeyri-insani qəddarlığın səhnələri çəkilməsinə minlərlə fotosəkil 2013-cü

ildə Almaniya aparıb. Koblenstdəki məhkəmə Suriya həbsxanalarında tətbiq olunan işğalçılara və zorakılıqlar barədə çoxlu sübut dinləyib.

Daimi döyülmələrlə yanaşı, həbs olunanlara buzlu su və elektrik çərəyanı ilə işğalçılar verilib, onları saatlarla ayaqları tavana bağlanmış, başısağı vəziyyətdə saxlayıblar. Bir çoxları təcavüzə məruz qalıb və təqaüd təyinatı e-sistem üzərindən proaktiv qaydada aparılıb.

Keçmiş məhbuslardan biri BBC telekanalının Koblenstdəki prosesi işıqlandıran müxbiri Cenny Hillə bildirib ki, həbsxanada işğalçılara məruz qalanların qışqırıqları bir dəqiqə də susmurdu.

Digərinin dediyinə görə, ona xüsusi alətlərdən istifadə etməklə işğalçılar təqəüd olunub. O, təfərrüata varamayıb, amma bildirib ki, həbsxana işçiləri bu işlə məşğul olmağı xoşlayırdılar. Hazırda hüquqşünaslar Almaniya ərazisində olan Suriya güc strukturlarının bir sıra keçmiş əməkdaşlarına qarşı iddialar hazırlayırlar.

Suriya Prezidenti Bəşşar Əsəd prosesi izlədiyini bildirib. O və onun hökuməti zorakılıq, işğalçılar və adam öldürülmə ilə bağlı ittihamları rədd edirlər.

Koblenstdə gedən proses zamanı prokurorlar həm də "Sezarın faylları" adlandırılan sənədlərə əsaslanırlar. 2013-cü ildə Suriya ordusunu tərk edərək ölkədən qaçan və hökumət həbsxanalarında qətlə yetirilən minlərlə insanın təsvir olunduğu on minlərlə fotosəkil Almaniya aparın şəxs bu təxəllüs altında gəlirlər.

Şəkillər əsasən, həlak olan suriyalıların əksəriyyəti ölümqabağı dəhşətli işğalçılara məruz qalıb.

Rizvan HİLALOĞLU,
"Azərbaycan"

BAŞ REDAKTOR

Bəxtiyar SADIQOV

Ünvan
AZ 1073, Bakı şəhəri,
Mətbuat prospekti,
529-cu məhəllə, 11 mərtəbə
e-mail:
secretary@azerbaijan-news.az
az reklam@mail.ru
azerbaijan-news@mail.ru
www.azerbaijan-news.az

Telefonlar

Qəbul otağı - 539-60-71,
Baş redaktor müavini - 538-86-86, 434-63-30,
539-72-39,
Məsul katib - 539-43-23,
Məsul katib müavini - 539-44-91,
Parlament və siyasət şöbəsi - 539-84-41, 539-21-00,
İqtisadiyyat şöbəsi - 538-42-32, 538-35-55,

Beynəlxalq həyat, idman
və informasiya şöbəsi - 432-37-68,
Humanitar siyasət şöbəsi - 538-56-60, 539-63-82
İctimai əlaqələr şöbəsi - 539-49-20, 538-31-11,
Fotoillüstrasiya şöbəsi - 538-84-73,
Kompüter mərkəzi - 538-20-87,
Mühasibatlıq - 539-59-33

Qeydiyyat nömrəsi 1

"Azərbaycan" qəzetinin
kompüter mərkəzində
yığılıb sahifələnməsi,
"Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-də
çap edilmişdir

Rəsmi sənəd və çıxışlarda
söylənilənlərlə bərabər,
dərəcə üçün göndərilən digər
yazılarda fikirli də
Azərbaycan dövlətinin
mənafeyinə uyğun gəlməlidir

Əlyazmalara cavab verilmir
və onlar geri qaytarılmır

Gündəlik qəzet

Tiraj 4896
Sifariş 48
Qiyməti 40 qəpik